

Janusz Chutkowski • Jerzy Dymytryszyn • Rafael Rokaszewicz

GŁOGÓW

przewodnik turystyczny

Głogów 1998

XL TOM
BIBLIOTEKI ENCYKLOPEDII
ZIEMI GŁOGOWSKIEJ

W Bibliotece ukazały się m.in.:

- A. Bok: Andreas Gryphis. Zarys życia i twórczości.
J. Chutkowski: Wędrówki po dawnym Głogowie.
J. Chutkowski: Legendy głogowskie.
25 lat hutnictwa miedzi w Głogowie

Ponadto w roku 1998 ukażą się:

- J. Cwynar. Ratusz w Głogowie.
A. Marsch: F. B. Werner. Śląski rysownik widoków.
J. Sadowski: Słownik ulic i placów Głogowa (wyd. II).

TOWARZYSTWO ZIEMI GŁOGOWSKIEJ
ZAMEK KSIĄŻĄT GŁOGOWSKICH
67-200 GŁOGÓW, TEL.
(076) 834 10 81, wew. 35

GŁOGÓW

przewodnik turystyczny

Głogów 1998

KOMITET REDAKCYJNY Biblioteki
Encyklopedi Ziemi Głogowskiej

Redaktor naczelny: Janusz Chutkowski.

Sekretarz: Jerzy Dymytryszyn. **Członkowie:**
Antoni Bok, Zenon Hendel, Jerzy Sadowski.

Autorzy tekstów w przewodniku

Janusz Chutkowski: Dzieje Głogowa.
Jerzy Dymytryszyn: Wiadomości ogólne. Zwiedzamy Głogów.
Rafał Rokaszewicz: Informator miejski.

Korekta: Jerzy Sadowski.

Projekt okładki i układu graficznego, ilustracje: Antoni Bok.

Skład komputerowy

1al. 0 602 351 255 • 0 602 259 054

Druk

INTRODRUK, Głogów, tel. 834-19-88

ISBN 83-906921-7-1

WIADOMOŚCI OGÓLNE

Głogów położony jest nad środkową Odrą, w Pradolinie Głogowskiej na wysokości od 70 do 120 metrów n.p.m. Na południe od miasta rozciąga się pasmo Wzgórz Dalkowskich z najwyższym punktem sięgającym 230 m n.p.m.

Klimat jest tu łagodny. Średnia temperatura w styczniu i lutym wynosi ok. - 2°C, a w miesiącach letnich 17°C. Opady roczne sięgają 730 mm.

Głogów liczy ok. 74 tys. mieszkańców i należy do największych miast w zagłębiu miedziowym, obok Legnicy i Lubina. Jego obszar zajmuje 3537 ha.

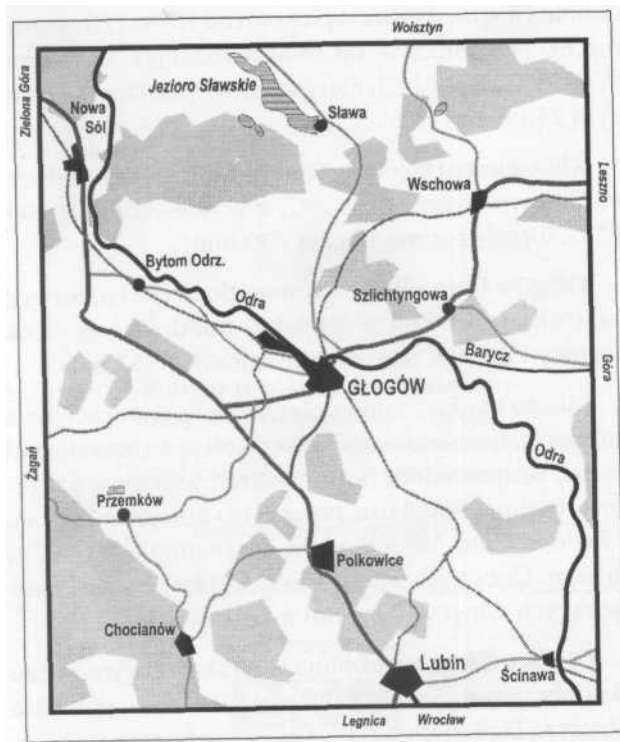
Miasto ma korzystne połączenia komunikacyjne z innymi miejscowościami Polski. Koleją można się stąd dostać bezpośrednio do Warszawy, Krakowa, Szczecina, Berlina. Regularne połączenia kolejowe są m.in. z Zieloną Górą, Wrocławiem, Leszmem, Legnicą i Żaganiem. Dobrze rozwinięta jest sieć dróg publicznych łączących Głogów z innymi miastami w kraju.

Okolice Głogowa obfitują w atrakcje przyrodnicze i krajobrazowe. Szczególnie malownicze są pobliskie Wzgórze Dalkowskie i dolina Odry z bogatą szatą roślinną i interesującą fauną. Miejscami często odwiedzanymi, nie tylko w lecie, są jeziora na Pojezierzu Sławskim. Największe z nich - jezioro Sławskie oddalone jest o 26 km. Na południe od Głogowa ciekawą enklawę przyrodniczą tworzą bagna i stawy w dolinie Szprotawy (Przemkowski Park Krajobrazowy). W wielu miejscowościach spotkać można cenne zabytki architektoniczne. Większość wiejskich kościołów początkami sięga średniowiecza, liczne są również pałace z przyległymi zabytkowymi parkami.

DZIEJE GŁOGOWA

Minęło już tysiąc lat od czasów, kiedy plemię Polan tworzyło zręby naszej państwowości. Nie był, to proces pokojowy. Polanie, pod wodzą plemiennych władców: Siemowita, Lestka i Siemomysła podbijali sąsiednie terytoria, ogniem i mieczem rozszerzając swoje władztwo. Dopiero jednak pod koniec X wieku Mieszko I, kończąc proces tworzenia państwa polskiego ruszył na południe i opanował Śląsk. W ten sposób Głogów znalazł się w granicach Polski.

W tamtych odległych czasach Głogów, zanim jeszcze stał się miastem, był grodem, położonym na prawym brzegu Odry - czymś podobnym do twierdzy obronnej, otoczonej wałem z ziemi, drewna i kamieni, jednym z wielu takich miejsc chroniących ludność słowiańskiego plemienia Dziadoszan, trudniącego się rolnictwem, rybołówstwem i myślistwem. Wokół grodu zamieszkali rzemieślnicy i kupcy. Powstała osada targowa, a później być może również miasto na prawie polskim. Pod koniec X wieku przeżył on swoje pierwsze przeobrażenie, łączące się zresztą z tragedią mieszkającej w nim ludności. Polanie, zdobyli gród, zburzyli go i zbudowali nowy na wyspie odrzańskiej w dorzeczu Odry i Baryczy, która wówczas łączyła się z Odrą właśnie w tym miejscu. Stał się on wówczas jednym z kilku grodów obronnych usytuowanych nad Odrą i broniących zachodniej granicy Polski, a zarazem ważnym ośrodkiem administracji państwowej i kościelnej. Wcześniej też odnotowany został w historii, zawsze jako obiekt ataku kolejnych władców niemieckich i czeskich. W czasach Bolesława Chrobrego dwukrotnie opierał się nawałce germańskiej, w 1010 i 1017 roku, co barwnie opisał niemiecki kronikarz Thietmar i są to pierwsze kronikarskie informacje

LEGENDA

wody	
las	
rzeki	
drogi główne	
drogi lokalne	
koleje	
1 cm = 7,5 km	

o Głogowie. Z jego to wałów obserwował Bolesław jak bezsilne wojska cesarza Henryka II musiały odejść z niczym. Najbardziej znaną była słynna obrona Głogowa w 1109r., kiedy to mieszkańcy grodu skutecznie odpierali ataki wojsk cesarza Henryka V.

Obrona Głogowa w 1109 r.

Wojna pomiędzy cesarzem Henrykiem V i Bolesławem Krzywoustym rozpoczęła się w 1109 r. Wojska niemieckie przekroczyły w sierpniu granicę polską i ruszyły w kierunku Bytomia Odrzańskiego. Bolesław Krzywousty, który walczył w tym czasie z Pomorzanami, ruszył pośpiesznie

6 marszem na południe, nie mógł jednak podjąć otwartej walki z wojskami Henryka V ponieważ jego oddziały były kilkakrotnie mniej liczne i słabiej uzbrojone. Cesarz nadciągnął do Głogowa 24 sierpnia, przeprawił się przez Odrę, zbliżył się do grodu i rozproszył obozujące tam oddziały polskie. Nie próbował jednak go zdobywać i zgodził się na pięciodniowy rozejm, w czasie którego obrońcy mieli uzyskać od Bolesława Krzywoustego zgodę na poddanie. Na poręczenie rozejmu głogowianie wydali cesarzowi w charakterze zakładników swoich synów pod warunkiem, że „niezależnie od tego czy pokój zostanie zawarty czy odrzucony, odzyskają swoich zakładników”. Bolesław jednak nie zgodził się na kapitulację. Wówczas cesarz, łamiąc warunki umowy, kazał przywiązać zakładników do machin oblężniczych, w przekonaniu, że obrońcy nie odważą się strzelać do swoich dzieci. Szturm był ponawiany przez wiele dni. Cesarz nie zdobył Głogowa i musiał odejść na południe.

Później nastąpiły dwa wydarzenia, które zadecydowały o przyszłości Głogowa. Po śmierci Bolesława Krzywoustego Polska została podzielona pomiędzy jego synów i z czasem Głogów stał się stolicą odrębnego księstwa. Nieomal równocześnie osłabła moc Niemiec, które też uległy rozproszeniu na małe, zwalczające się księstwa. Ostatni najazd germański miał miejsce w 1157 roku i dokonał go Fryderyk I Rudo-brody, Głogów został wówczas zdobyty i spalony. Od tego czasu zachodnia granica Polski przez wiele wieków była stosunkowo spokojna.

Głogów znalazł się w dzielnicy śląskiej, którą władali wnukowie Krzywoustego i ich następcy. Powoli krainy te dźwigały się z ruin. Za rządów Henryka Brodatego i Henryka Pobożnego na urodzajne ziemie głogowskie zaczęli przybywać osadnicy. Napływali z Zachodu, głównie z Niemiec, sprowadzani przez piastowskich książąt śląskich, którzy widzieli w tym jedyną możliwość zagospodarowania wyniszczonych długoletnimi wojnami ziem. Powstawały nowe wsie i miasta, lokowane na prawie niemieckim. Coraz więcej rzemieślników i kupców osiedlało się na głogowskim podgrodziu i osadach utworzonych naprzeciw niego, na lewym brzegu Odry i... coraz mniejsze znaczenie posiadał sam gród, który nie miał już przed kim bronić jego mieszkańców, a stał się jedynie siedzibą głogowskich kasztelanów. Z chwilą więc, kiedy w wyniku dalszych podziałów kraju, Głogów został samodzielnym księstwem, pierwszy książę głogowski Konrad postanowił w 1253 r. założyć nowe miasto na lewym brzegu Odry w miejscu dotychczas istniejących tam osad.

Konrad I

Konrad I, czwarty syn Henryka Pobożnego, urodził się pomiędzy 1 228 a 1 231 r. Po śmierci ojca współrządził początkowo razem ze swoim bratem Bolesławem Rogatką księstwem legnicko-głogowskim, około 1250 r. zażądał jednak od brata wydzielenia własnego księstwa i przy pomocy swojego szwagra Przemysława I wielkopolskiego opanował Głogów, Bytom Odrzański, Krosno, Sądowel, Ścinawę i Żagań, tworząc księstwo głogowskie. W okresie swojego panowania prowadził liczne wojny, politycznie związał się z królem czeskim Przemysławem Ottokarem

wspomagając go w wielu potrzebach. Prowadził aktywną politykę gospodarczą, lokował na prawie niemieckim miasto Głogów i wiele innych miejscowości. Z pierwszą żoną Salomeą, córką Władysława Odonica miał trzech synów: Henryka (III), Konrada i Przemka oraz trzy córki. Zmarł 6.VIII 1 273 r lub 1274 r.

Decyzja księcia Konrada miała dla Głogowa ogromne znaczenie i to nie tylko takie, do którego zmierzał - stworzenia ośrodka miejskiego, z którego można będzie ciągnąć określone korzyści finansowe. Głogów, zamieszkały dotychczas prawie wyłącznie przez ludność polską, stał się miastem o charakterze wielonarodowym. Przybywali osadnicy

8

[niemieccy, dla których w zachodniej części ich kraju zaczynało już brakować miejsca i pracy, a wraz z nimi i niezależnie od nich przybywali również liczni Żydzi, prześladowani na Zachodzie i zmuszeni do opuszczenia swoich dotychczasowych miejsc zamieszkania. W nowo wybudowanym mieście utworzyły się

trzy dzielnice: niemiecka, w centralnej części miasta, polska - w jego wschodniej części (ulica Polska, Brama Polska i bardzo obszerne Przedmieście Polskie) oraz żydowska - w pobliżu zamku i klasztoru Dominikanów i na Przedmieściu Brzostowskim, głównie jednak na terenie jurydyki książęcej. Ale nie miały one charakteru zamkniętego i ludność tych trzech narodowości mieszała się z sobą i mniej lub bardziej zgodnie współżyła.

Odtąd miasto rozwijało się i bogaciło, a w 1331 r. mieszczenie odkupili prawa należące do dziedzicznych wójtów i Głogów stał się miastem rządzone przez radę miejską na czele z wybranym burmistrzem. Sprzyjały temu również: dokonany w tym roku i trwający przez półtora wieku podział miasta na część królewska i książęcą, co znacznie osłabiło władzę książąt, a także utrata samodzielności politycznej tych ostatnich. „Głogów Wielki, ozdobiony dwoma zamkami i rzeką Odrą, która już w tym miejscu znacznie urasta”, pisał w XV wieku Jan Długosz, a śląski kronikarz Bartłomiej Stein, żyjący na początku XVI wieku tak go scharakteryzował: „Miastem wolnym jest Głogów, który wśród innych wybija się swoją sławą... Dobrobyt miasta jest znacznie powiększony i przekracza jego pierwotną wielkość, co świadczy o dużej żywotności jego mieszkańców... położone korzystne nad Odrą, posiada ono zamek książęcy, który obecnie jest siedzibą zarządcy królewskiego. Jest drugim po Wrocławiu miastem na Śląsku”. W Głogowie kwitło rzemiosło, głównie tkactwo i garncarstwo oraz handel, przeważnie z Wielkopolską, która była znakomitym rynkiem zbytu dla wyprodukowanych tutaj towarów. W mieście obok Niemców, Polaków i Żydów | osiedlali się również Czesi i Węgrzy, przez znaczne okresy czasu Głogów podlegał bowiem władzy królów czeskich i węgierskich. Władzę zwierzchnią sprawowało tutaj wielu namiestników czeskich, a król

9

węgierski Maciej Korwin (jego syn był księciem głogowskim) pozostawił nam nawet trwałą pamiątkę w postaci kruka, widniejącego dotychczas w herbie miasta.

Stopniowo wzrastała zamożność mieszkańców Głogowa. Ich synowie nie poprzestawali już na nauce w miejscowych szkołach, ale wielu z nich udawało się na dalsze studia, najczęściej do Krakowa ale również do Pragi, a później na uczelnię protestancką do Lipska. Jan z Głogowa, Mikołaj Manko, Andrzej Schoneus zostali z czasem profesorami Akademii Krakowskiej. Ten ostatni pisał o niej: „Zawsze Akademia ta ścisłym ogniem nauk i jakoby świętego pokrewieństwa była połączona ze Ślązakami...”. Wiele z jej absolwentów wracało później na Śląsk i przenosiło tutaj kulturę renesansowego Krakowa.

Jan z Głogowa

Urodził się w Głogowie w pierwszej połowie XV w. Pochodził z zamożnej rodziny mieszczańskiej. Po ukończeniu szkoły przy kolegiacie NMP w wieku 16 lat wyjechał do Krakowa, gdzie rozpoczął studia na Akademii Krakowskiej. W 1456 r. uzyskał stopień bakałarza. Po dwóch następnych latach - licencjaturę. W 1468 r. został magistrem artium i rozpoczął pracę wykładowcy. Wykładał wszystkie siedem „sztuk wyzwolonych”, głównie jednak gramatykę, logikę, fizykę, fizjologię i astronomię. Był wielokrotnie dziekanem Wydziału Sztuk. Napisał bardzo wiele uczonych ksiąg, w tym liczne traktaty astronomiczne i astrologiczne. Był nauczycielem Mikołaja Kopernika. Pierwszy w Polsce odnotował fakt odkrycia Ameryki. Tworzył również dzieła z zakresu medycyny i fizjologii i był znakomitym lekarzem. Zmarł w Krakowie 11 lutego 1507 r.

Po wymarcu dynastii piastowskiej miasto poddane zostało najpierw Habsburgom, a od 1740 r. pruskim Hohenzollernom. Przeżywało długi okres waśni religijnych, a jego mieszkańcy podzielili się na katolików i protestantów. Tylko przez kilkanaście lat (1491 -1508) rządili tutaj Jagiellonowie - późniejsi królowie polscy. Jan Olbracht i Zygmunt Stary. Ten ostatni sprawował swoje rządy osobiście i pozostawił u mieszkańców dobre wspomnienia. Przywrócił spokój i porządek, skutecznie walcząc z rozpanoszoną wówczas rozbójnictwem, zreformował prawo, system monetarny i wprowadził właściwy mu rozsądek i ład. Po uzyskaniu korony polskiej zwrócił jednak księstwo głogowskie swojemu bratu, królowi czeskiemu i węgierskiemu Władysławowi. Dalsze lata przyniosły miastu znaczny wzrost potęgi gospodarczej opartej na handlu tranzytowym z Polską. W XVII wieku działał tutaj wybitny poeta niemiecki Andreas Gryphius. Z Głogowa pochodził również polski historyk, chociaż niemieckiego pochodzenia, poeta, lekarz, pedagog i dyplomata - Joachim Pastorius.

W czasie wojny trzydziestoletniej w XVII wieku miasto zostało otoczone systemem umocnień wojskowych i stało się twierdzą. Zniszczono jego przedmieścia i zahamowano rozwój na wiele lat. Było zdobywane przez liczne wojska: pruskie, szwedzkie, francuskie, austriackie i rosyjskie. Kolejno musieli z niego uchodzić katolicy i protestanci. Tak jedni jak i drudzy chronili się za bliską granicą polską i byli u nas dobrze przyjmowani przez swoich współwyznawców. To samo działo się również z Żydami i może to właśnie, ta bliskość granicy z Polską - państwem wielonarodowościowym o ugruntowanej tradycji tolerancji religijnej i demokratycznej formie rządów - sprawiała, że Głogów był dla nich wszystkich tak atrakcyjnym miejscem pobytu.

Andreas Gryphius

Urodził się w Głogowie 2.X.1616 r. Uczył się w Głogowie, Wschowie, Gdańsku i na uniwersytecie w Lejdzie, gdzie później wykładał. W latach 1643-1647 podróżował po Europie. Później mieszkał we Wschowie gdzie ożenił się z Rosiną Deut-schlander. Od 1650 r. przebywał w Głogowie, gdzie aż do śmierci sprawował urząd syndyka stanów protestanckich. Napisał bardzo wiele wybitnych utworów, utrzymanych w stylu barokowym, w tym pierwszy niemiecki dramat mieszczański „Cardenio i Celinde”, a także komedie oraz liczne wiersze. W swoich utworach posługiwał się również miejscową gwara niemiecką. Zmarł w Głogowie 16.VII.1664 r. Jego imieniem nazwany został teatr głogowski, a obecnie przyznawana jest przez Gildię Artystów w Esslingen (wręczana również w Głogowie) nagroda dla wybitnych twórców działających na rzecz zbliżenia pomiędzy oboma narodami.

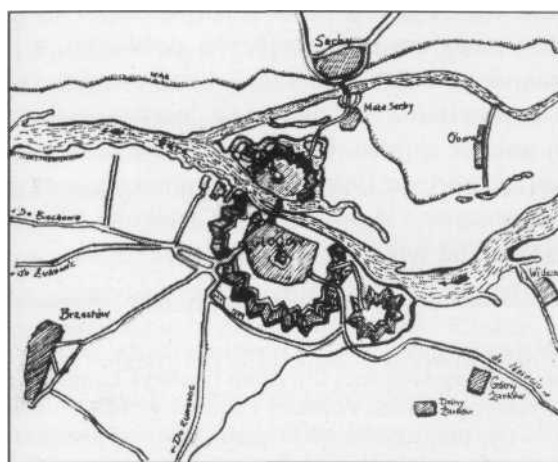
Joachim Pastorius

Urodził się w Głogowie 20 IX 1611 r. Studiował w Lejdzie, Paryżu, Orleanie, Londynie i Oksfordzie. Po powrocie osiadł na Wołyniu. Na początku wojny z Kozakami w 1648 r. przeniósł się do Gdańska. W 1651 r. został profesorem historii w gimnazjum w Elblągu, a następnie również lekarzem miejskim. Wkrótce potem owdowiał, zmienił wyznanie na rzymsko-katolickie i został duchownym. Objął stanowisko sekretarza i nadwornego historyografa króla Jana Kazimierza. Został nobilitowany, przyjmując przydomek ab Hirtenberg. Napisał wiele prac historycznych, w tym skrót historii Polski („Florus Polonicus...”), a później pełne jej opracowanie w 2 tomach, pedagogicznych i przyrodniczych. Zmarł 26. XII.1681 r. i został pochowany we Fromborku.

Twierdza głogowska

Decyzję o przekształceniu Głogowa w twierdzę podjęły władze austriackie na początku wojny trzydziestoletniej, po wylądowaniu wojsk szwedzkich Karola Gustawa na wyspie Uznam w lipcu 1630 r. Projekty przygotowali inżynierowie: Marienberger i Griindler. Podczas budowy wyburzono wszystkie budynki stojące poza murami miejskimi, w tym 369 domów mieszkalnych, kościoły, ogrody i szpitale. Forteca nie zdołała się jednak wówczas obronić (w okresie całego jej istnienia najdłużej broniły się w niej wojska francuskie w 1813-14 r.) Utworzenie twierdzy na wiele lat zahamowało rozwój Głogowa, uniemożliwiając rozbudowę miasta i utrudniając działalność gospodarczą jego mieszkańcom. Po długotrwałych staraniach władz miejskich twierdza głogowska została zniesiona w 1902 r. Jej pozostałością są: fosa miejska, podziemne chodniki kontrminowe i Fort Gwiaździsty, znajdujący się na terenie bazy PKS.

Twierdza Głogów na początku XIXw.

Wiek XVIII nie przyniósł spokoju mieszkańcom miasta. W okresie wojen napoleońskich miasto - twierdza znowu było oblegane i niszczone. Kwaterowali tutaj polscy legioniści Henryka Dąbrowskiego i szwoleżerowie Jana Leona Hipolita Kozińskiego.

Przebywał w Głogowie i wykonywał swoje obowiązki wojskowe Józef Wybicki - twórca naszego hymnu narodowego. Miasto odwiedzał kilkakrotnie cesarz Napoleon I, a jego syn hr. Colonne - Walewski uwięziony został w głogowskiej twierdzy w chwili, kiedy to na polecenie rządu francuskiego udawał się do przywódców powstania listopadowego. Taki sam los spotkał uprzednio generałów Madalińskiego, a później Umirskiego, którego ucieczka z twierdzy do powstania listopadowego stała się sławna oraz wielu oficerów polskich powstań narodowych, ale i niemieckiego poetę Fritza Reutersa, który w Głogowie przez szereg lat pokutował za studencką konspirację. W okolicznych wsiach mieszkano jeszcze ciągle wielu Polaków, ale samo miasto stawało się coraz bardziej niemieckie. Jeszcze wprawdzie w połowie XIX wieku w miejscowym gimnazjum uczono języka polskiego, a jego uczniowie zakładali organizacje konspiracyjne i uciekali do powstania styczniowego. Jeszcze wydawano tutaj polskie książki, chociaż głównie przeznaczone na eksport do Polski, ale germanizacja czyniła ciągle postępy. Na początku XX wieku w Głogowie mieszkali już tylko nieliczni Polacy.

Wydawnictwo Güntherów

W drugiej połowie XVIII wieku rozpoczął w Głogowie działalność wydawniczą Chrystian Fryderyk Gunther. Jego syn i następca Ernest Wilhelm Gunther w 1832 r. usamodzielniał się, przy czym obok księgarni otworzył jeszcze skład nut, wypożyczalnię książek, warsztat litograficzny i skład materiałów piśmiennych. Wydawał bardzo dużo książek w języku polskim. W latach 1826-1860 ukazało się ich ponad 300. Jego wydawnictwa rozchodziły się niejednokrotnie w dziesiątkach tysięcy egzemplarzy. Największym osiągnięciem wydawniczym Günthera było wydanie w 1831 r. „Nowych wypisów polskich...”, w dwóch okazałych tomach obejmujących najcenniejsze utwory polskie, łącznie z dziełami Mickiewicza i Odyńca. Wypisy opracował Jan Popliński, zasłużony historyk literatury i językoznawca.

Wiek XIX to jednak dla Głogowa nie tylko okres wojen, oblężeń i przemarszów wojsk, ale przede wszystkim wielkich przeobrażeń miasta, które stopniowo następowały. Bardzo długo trwały starania władz miejskich o zniesienie, ogromnie ograniczających jego rozwój i mających już tylko historyczne znaczenie, umocnień twierdzy. Stopniowo jednak, najpierw w 1873 r. rozszerzono obszar miasta na wschód, a w 1902 r. zniesiono fortyfikacje, co pozwoliło na ekspansję miasta na okoliczne tereny i jego normalny rozwój. W drugiej połowie XIX wieku Głogów uzyskał połączenia kolejowe z okolicznymi miejscowościami, stając się ważnym węzłem kolejowym. W mieście zaczęły powstawać zakłady przemysłowe, w tym bardzo znane zakłady poligraficzne Flemminga, rozwinęło się budownictwo i drobny przemysł, wybudowano gazownię i elektrownię, nowoczesne wodociągi i kanalizację. Pewne zahamowanie tego rozwoju można odnotować dopiero w okresie międzywojennym, a związane to było z ogólnym kryzysem gospodarczym jak też i odcięciem Głogowa od naturalnych rynków zbytu w Polsce. Miejscowe władze narzekały, że następuje ciągły odpływ ludności niemieckiej do bardziej uprzemysłowionych, zachodnich części Rzeszy, ale i wówczas miasto rozwijało się i unowocześniało. Dojście do władzy nazistów spowodowało stopniowe przestawianie się zakładów przemysłowych na produkcję wojenną. Rozpoczęto planową i zbrodną dyskryminację ludności żydowskiej, która prześladowana, pozbawiana majątków, miejsc pracy, upokarzana i niepełna życia, uciekała z Niemiec. W czasie tzw. „Nocy kryształowej”, kiedy to bojówki faszystowskie demolowały mieszkania i sklepy żydowskie, spalono piękną głogowską synagogę. W następnych latach osoby pochodzenia żydowskiego,

które jeszcze w Głogowie pozostały, zostały wywiezione do obozów koncentracyjnych i wymordowane.

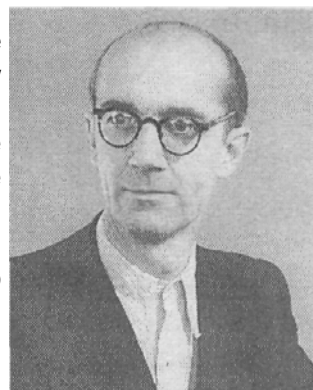
Potem była druga wojna światowa. W Głogowie znowu znaleźli się przedstawiciele różnych narodów, tylko że tym razem nie przybyli tutaj dobrowolnie. Byli to Polacy, Rosjanie, Ukraińcy, Francuzi i Żydzi przywiezieni do pracy niewolniczej w miejscowych zakładach przemysłowych i zamknięci w znajdujących się tutaj obozach pracy. Ludność miasta zwiększyła się do około 40 tysięcy mieszkańców, osiedlało się bowiem tutaj wielu uciekinierów z zachodnich, bombardowanych prowincji Rzeszy. Pod koniec wojny władze nazistowskie ponownie postanowiły uczynić Głogów twierdzą. Prawie cała ludność cywilna została w mroźnym styczniu 1945 r. wysiedlona z miasta i skazana na poniewierkę. Podczas trwającego sześć tygodni oblężenia zamienione ono zostało w jedno wielkie cmentarzysko gruzów. Z blisko czterdziestu tysięcy jego mieszkańców pozostało niespełna dwa tysiące osób cywilnych, przeważnie starców, kobiet i dzieci, kryjących się w piwnicach i nielicznych, ocalałych na przedmieściach, domach. Miasto zostało zniszczone prawie w 95 procentach i praktycznie rzecz biorąc nie nadawało się do zamieszkania. Nie działały wodociągi i telefony. Nie było gazu i energii elektrycznej. Ulice zasypane były gruzem rozwalonych domów. Zniszczono mosty, rozebrano tory kolejowe, a drogi wylotowe poprzecinano zaporami przeciwczołgowymi i zaminowano. Wszędzie leżały trupy ludzi i koni. Pełno było min i niewypałów. Wybuchwały pożary. Na każdym kroku groziła śmierć.

Kiedy w dniu 1 kwietnia 1945 r. złożył broń ostatni oddział niemiecki, w mieście, poza kilkoma osobami przebywającymi na robotach przymusowych, których nie zdążono wysiedlić, nie było Polaków. Władzę objął radziecki Wojskowy Komendant Mia-

sta Zubkow. Pierwsze polskie władze przybyły tutaj dopiero 1 maja 1945 r. Byli to: Władysław Marzec - Pełnomocnik Rządu RP na Obwód III w Głogowie i towarzysząca mu grupa 23 pracowników, którzy utworzyli, początkowo w Nosocicach, a później w Sławie (w samym Głogowie nie było odpowiednich pomieszczeń) - władze powiatowe. Kilka dni później przybyła do Głogowa druga grupa osób wysłana przez Polski Związek Zachodni i władze Jarocina. Na jej czele stanął Eugeniusz Hoinka, który został pierwszym burmistrzem powojennego Głogowa i wspólnie z Adamem Królakiem i Czesławem Zawieją utworzyli pierwszy Zarząd Miejski.

Adam Królak

Urodził się 27.X.1910 r. w Inowrocławiu. Szkołę średnią ukończył w Środzie Wielkopolskiej. Mając ogromne zdolności lingwistyczne opanował biegle szereg języków obcych. Pracował jako korespondent handlowy, a od maja 1939 r. przebywał w Warszawie.

Po po-wstaniu powrócił do Jarocina i znalazł się w pierwszej grupie osadników wydelegowanych do zorganizowania administracji polskiego Głogowa. Objął stanowisko wiceburmistrza, działając szczególnie ofiarnie na rzecz odbudowy gospodarczej miasta. Założył Koło Kulturalno-Oświatowe w Głogowie, które prowadziło szeroką działalność odczytową, wystawiało sztuki teatralne, organizowało wycieczki i zabawy (jego następcą jest dzisiaj Towarzystwo Ziemi Głogowskiej). Był założycielem, wydawcą, redaktorem i wykonawcą pierwszego głogowskiego pisma „Kronika Głogowska” (przepisywanego na maszynie). Był genialnym samoukiem, prowadził badania naukowe w zakresie historii Głogowa. Wydał pierwszy w okresie powojennym przewodnik: „Głogów i Ziemia Głogowska”. Redagował głogowskie jednodniówki. Był instruktorem krajoznawstwa i aktywnym przewodnikiem. Zmarł w Głogowie 26.VI.1980 r.

Odtąd dla ciągle przybywających mieszkańców miasta rozpoczął się okres ogromnie trudnej pracy. Trzeba było zaczynać wszystko od początku. Zgodnie z postanowieniami konferencji poczdamskiej Niemcy zostali w latach 1946-1948 wysiedleni. Napływający z dawnych kresów wschodnich Polacy musieli uprzątać gruz, uruchamiać wodociągi, elektrownię, odbudowywać domy mieszkalne i zakłady przemysłowe, mosty i drogi, połączenia kolejowe i telefoniczne, zakładać sklepy i zakłady gastronomiczne. Wszystkiemu temu musiała poddać także nieliczna garstka osób, licząca w 1945 r. około 500, a w 1950 r. niespełna 4.000 mieszkańców. A trzeba to było wykonać w niesłychanie trudnych gospodarczych i politycznych warunkach okresu powojennego.

Najpierw zabrano się za rozbieranie wypalonych domów a zniszczoną cegłę mielono w młynach przeznaczonych do jej kruszenia. Stopniowo Głogów dźwigał się z gruzów. Nadal było to jednak małe miasteczko nastawione na obsługę rolniczego powiatu, sennie i ospałe, w którym pojedyncze, odbudowane domy stały daleko od siebie, a poza dniami targowymi niewielu ludzi kręciło się po ulicach. Bardzo powoli rozwijał się przemysł. Uruchomiono Głogowską Stocznnię Rzeczną i Cukrownię Głogów - Noskowice. Odbudowano, a właściwie wzniesiono na nowo mosty kolejowe i drogowe. W latach 1957-1958 odbudowano szereg wypalonych domów przeznaczonych dla repatriantów z dawnych wschodnich województw Polski. W dniu 1 stycznia 1957 r. Stocznnię Rzeczną przemianowano na Głogowską Fabrykę Maszyn Budowlanych, zmieniając równocześnie profil jej produkcji. Był to przez wiele lat największy zakład przemysłowy w mieście, produkujący dźwigi i inne maszyny budowlane. Rozpoczęto budowę nowych domów mieszkalnych przy Alei Wolności.

Rozwój górnictwa i hutnictwa miedzi w rejonie lubińsko - głogowskim spowodował dynamiczne zagospodarowywanie tych ziem. Zapoczątkowana w 1967 r. budowa Huty Miedzi w Żukowicach gruntownie przeobraziła Głogów, tworząc z niego w następnych latach prężnie rozwijający się ośrodek przemysłowy i niestety również przynosząc ogromne problemy związane z ochroną środowiska naturalnego oraz zapewnieniem jego mieszkańcom spokoju i bezpieczeństwa. Miasto, które w 1960 r. liczyło 8.817 mieszkańców w 1970 r. miało ich 20.396, w 1980 - około 50 tysięcy, a obecnie zbliża się do 80.000, a więc blisko trzykrotnie więcej niż w okresie przedwojennym. Wybudowano nowe, duże dzielnice mieszkalne: „Śródmieście”, „Matejki”, „Hutnik” I i II, „Słoneczne”, „Kopernik” i „Piastów Śląskich” oraz szereg mniejszych. 15 marca 1984 r. dokonano zmiany granic administracyjnych miasta, włączając w jego obręb dotychczasowe wsie: Brzostów, Nosocice, Krzepów i Widziszów. Powierzchnia jego wzrosła o 788 ha. W odbudowanym Zamku Książąt Głogowskich znalazło siedzibę Muzeum Archeologiczno - Historyczne i Towarzystwo Miłośników Głogowa. Odbudowano i wybudowano wiele ważnych dla mieszkańców obiektów, takich jak kościoły (kościół Bożego Ciała na Starym Mieście, NMP Królowej Polski na Osiedlu Kopernika i Miłosierdzia Bożego - w budowie - na Osiedlu Piastów Śląskich), a także kino, domy kultury, dworzec PKS i wiele innych.

Rok 1989 otworzył nowy etap w dziejach Głogowa. Rozpoczął się okres miasta samorządowego. Wybrana Rada Miejska zapoczątkowała okres suwerennej władzy mieszkańców miasta. Zainicjowano ważne inwestycje komunalne (oczyszczalnia ścieków). Przystąpiono do systematycznej odbudowy Starego Miasta, tworząc tam, na zachowanej siatce

ulic, pamiętającej jeszcze lata jego lokacji, stylowe kamieniczki. Kontynuowana jest również odbudowa zabytkowego ratusza, teatru, kolegiaty i dawnego kościoła parafialnego św. Mikołaja. Porządkuje się ulice i place, nadając im nowoczesny wygląd. Powstają liczne nowe sklepy i zakłady usługowe. W mieście utworzyło się środowisko naukowe, plastyczne, muzyczne i literackie, wydawane są książki i czasopisma, działa regionalne radio i telewizja, odbywają się liczne imprezy kulturalne i sportowe, nawet o charakterze międzynarodowym. Młodzież może się już kształcić nie tylko w szkołach podstawowych i średnich, ale również w tworzonych filiach wyższych uczelni. Miasto staje się coraz bardziej nowoczesne. Ale mimo tej uporczywej pracy, pomimo upływu ponad 50 lat, ciągle widać w Głogowie okrutne ślady ostatniej wojny. I zanim znikną, powinny nam ciągle przypominać, do czego prowadzi brak tolerancji i nienawiść. Miasto, w którym przez wieki współżyli ze sobą przedstawiciele co najmniej czterech narodów i w którym ścierały się interesy kilku państw zasługuje na to aby stać się symbolem pokoju i pojednania ludzi.

ZWIEDZAMY GŁOGÓW

Trasa I

(Dworzec PKP - Al. Wolności - Pl. Jana z Głogowa
- ul. Zamkowa - ul. Nadbrzeżna - ul. Kamienna Droga
- Kolegiata - Zatoka Odry)

Zaczynamy naszą wędrówkę po Głogowie od usytuowanego w centrum **dworca kolejowego**.

Początki kolei głogowskiej sięgają 1 poł. XIX w. W 1843 r. zawiązano spółkę akcyjną, Głogowskie Towarzystwo Kolejowe, celem budowy połączenia kolejowego z linią Wrocław - Berlin. W niedługim czasie, bo już w 1846 r. otwarto pierwszą trasę kolejową z Głogowa do żagania, w 1858 r. do Leszna, a w 13 lat później do Legnicy i Zielonej Góry. Stary dworzec znajdował się w miejscu dzisiejszego II peronu. Obecny budynek dworca powstał w 1935 r. Zniszczony w czasie II wojny światowej, został po 1945 r. odbudowany, zachowując przedwojenną sylwetkę.

Na zachód od Dworca i Placu Tysiąclecia znajduje się osiedle oznaczone na planie jako Przemysłowe, przed wojną tzw. Przedmieście Wiązów. Założone w 1858 r. miało chwilowo rozwiązać problem coraz większej ciasnoty w obrębie murów miejskich XIX wiecznej głogowskiej twierdzy. Do naszych czasów zachowało się z jego dawnej zabudowy kilka kamienic oraz niektóre budynki przemysłowe. Dzisiaj dominuje tu współczesne budownictwo mieszkaniowe powstałe po wojnie w latach 60 - tych.

Z dworca kolejowego wychodzimy na **Plac Tysiąclecia**.

Wytyczony przed II wojną światową. Po wojnie zabudowę wokół niego zakończono w 1966 r. Plac powstał w okolicach istniejącego w średniowieczu i czasach nowożytnych pagórka, gdzie stała szubienica miejska. Murowaną konstrukcję szubienicy zlikwidowano w 1813 r.

Idziemy do ronda i w lewo skręcamy w **Aleję Wolności** z umieszczonym po środku deptakiem, osłoniętym lipami (przed II wojną światową -

ul. Hohenzollernów). Zbudowana w 1905 r., po likwidacji twierdzy połączyła Stare Miasto z Przedmieściem Wiązów. Po wojnie stała się główną arterią handlową miasta. Mieści się przy niej wiele placówek handlowych.

Przed skrzyżowaniem z ul. Jedności Robotniczej po prawej stronie stoi monumentalny budynek / **Liceum Ogólnokształcącego**. Wzniesiony w 1928 r., mieścił przed wojną szkołę żeńską. Ponieważ był po wojnie jednym z niewielu dobrze zachowanych budynków w mieście stał się siedzibą Radzieckiej Komendatury Wojennej w Głogowie, potem Starostwa Powiatowego i wreszcie w 1950 r. Liceum Ogólnokształcącego. Obecnie oprócz LO mieści się tu Wyższa Szkoła Techniczna, Liceum Medyczne i Prywatny Zespół Szkół Elektronicznych.

Na rogu ul. Jedności Robotniczej i W. Sikorskiego widać siedzibę Szkoły Podstawowej Nr 1. zbudowaną w 1911 r. Dawniej było tu Gimnazjum Ewangelickie.

Ulica Jedności Robotniczej wiąże się z początkami polskiej obecności w Głogowie po zakończeniu wojny. W przylegających do niej budynkach osiedlali się po wojnie pierwsi polscy osadnicy. Był tu pierwszy hotel i restauracja, a pod nr 34 miał siedzibę pierwszy Zarząd Miejski. Przy zbiegu tej ulicy z ul. Poczdamską wznosi się ładny secesyjny budynek dawnego hotelu

„Odra” - wcześniej „Hindenburg”. Obecnie znajdują się tu biura różnych instytucji, m.in. głogowski oddział PTTK. Przy południowym końcu ulicy znajduje się jedno z najbardziej ruchliwych obecnie handlowych miejsc w mieście tzw. „Zielony Rynek”.

Za skrzyżowaniem Alei Wolności z ulicą Jedności Robotniczej, po prawej stronie mijamy **Park Słowiański** z fontanną i pomnikiem, wzniesionym po wojnie na cześć poległych żołnierzy Radzieckiej 3 Armii Gwardyjskiej, zdobywających twierdzę głogowską w 1945 r. Pomnik wzniesiono przy cmentarzu poległych żołnierzy radzieckich, który później zlikwidowano. W 1995 r. usunięto z pomnika czerwoną gwiazdę i figury żołnierzy. Zmodyfikowany upamiętnia obecnie wysiłek aliantów w rozgromieniu hitlerizmu.

Idąc dalej Aleją Wolności dochodzimy do **placu Jana z Głogowa** położonego po lewej stronie alei. Po środku placu sadzawka, przy której północnym brzegu umieszczono kamień z tablicą poświęconą pamięci obrońców Głogowa w r. 1109 i uczestników walk o Głogów w 1945r.

Przy zachodniej stronie placu stoi **budynek Zespołu Szkół Zawodowych** wzniesiony w 1909 r., dzieło głogowianina Wagnera. Przed wojną była tu Wyższa Szkoła Realna. Zrujnowany w 1945 r. gmach odbudo-

wano w latach 1954-1956 zachowując z niewielkimi zmianami jego przedwojenną sylwetkę.

Przez skrzyżowanie ulicy Poczdamskiej i Strzeleckiej dochodzimy do skweru z owalną sadzawką pośrodku i pięknymi włoskimi topolami wokoło. Na środku stoi rzeźba „Koncert” projektu (1978 r.) rzeźbiarki Joanny Barcickiej z Warszawy.

Idąc ulicą Nadbrzeżną mijamy po prawej stronie zamek książąt głogowskich i kierujemy się na most drogowy prowadzący przez Odrę na Ostrów Tumski. Kamienną Drogą dochodzimy do miejsca gdzie niegdyś wznosił się gród piastowski, a dziś stoi zrujnowana w czasie ostatniej wojny **kolegiata** (obecnie w odbudowie). Kapituła głogowska zajmowała w diecezji wrocławskiej pierwsze miejsce zaraz po kapitule katedralnej. Była bogato uposażona w liczne nadania ziemskie w okolicach Głogowa. Wg tradycji została założona w XII w. w czasach Bolesława Krzywoustego. Kolegiata od momentu powstania była wielokrotnie przebudowywana. Badania archeologiczne odsłoniły we wnętrzu dzisiejszej świątyni pozostałości kamiennych murów dwóch niedużych kościołów romańskich poprzedzających budowę XIII wiecznej tzw. kolegiaty konradowskiej. Jedną z tych świątyń była prawdopodobnie świadkiem najazdu Henryka V w 1109 r. Wg relacji Galia Anonima w czasie ataku Niemców na gród mieszkańcy uczestniczyli w Mszy Św.

Ruina kolegiaty.

Około połowy XIII w. kolegiata uzyskała postać późno-romańskiej trzynawowej bazyliki. Budowla stała na wałach dawnego grodu. Z tej świątyni zachowały się do dziś boczne ściany prezbiterium z otworami okiennymi i półkolumny arkady tęczowej. W latach 1406-1466 kościół gruntownie przebudowano w stylu gotyckim nadając mu halowy charakter. W XV w. dobudowano też rzędy kaplic od południa i północy. W zasadniczej części jej kształt z tego okresu przetrwał do naszych czasów. W końcu XVI w. wzmocniono ściany zakrystii i małego chóru 7 przyporami. Widoczną dzisiaj wieżę wzniesiono w latach 1838-1842, po zawaleniu się w 1831 r. poprzedniej. W 1945 r. niemal całe bogate wyposażenie wnętrza uległo zniszczeniu lub zaginęło. W skarbcu kolegiaty znajdowały się piękne sprzęty liturgiczne, dzieła znanych złotników. W nawach świątyni wisiały m.in. płótna Willmana i obraz „Madonna z Dzieciątkiem” Łukasza Cranacha St. W bibliotece kolegiackiej przechowywano do czasów sekularyzacji zakonów w 1810 r. wiele średniowiecznych rękopisów. Część z nich zachowała się do naszych czasów, najstarsze z nich pochodzą z XII w.

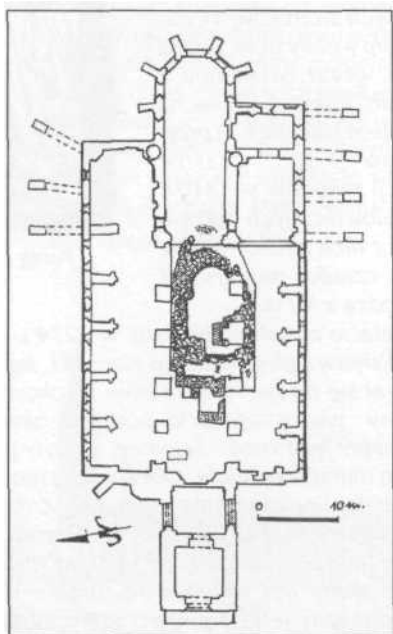

Posąg Salomei.

W kolegiacie został pochowany w 1274 r. jej fundator założyciel księstwa głogowskiego Konrad I. Jego nagrobek nie zachował się do naszych czasów. Zachował się natomiast piękny wczesnogotycki posąg (z około 1290 r.) przedstawiający jego żonę - Salomeę, odkryty po wojnie w wypalonych murach kościoła. Obecnie prezentowany jest w sali muzealnej poznańskiego ratusza. Z dawnego wy-1 stroju kolegiaty warto jeszcze wymienić nagrobek\ pochowanej tutaj Mechtyldy żony Henryka III Głogowskiego. Umieszczony był niegdyś na tumbie we wnętrzu świątyni. Datowany jest na około 1390 r. (obecnie w Muzeum Narodowym we Wrocławiu).

Kolegiatę zbudowano na terenie dawnego grodu piastowskiego wzniesionego w X w. po likwidacji plemiennego. To tutaj rozegrała się znana z podręczników historii obrona Głogowa w 1109 r. Jego potężne drewniano - ziemne wały miały około 8 m wysokości, a szerokość u podstawy sięgała 12 m. Po zbudowaniu zamku i ufortyfikowaniu nowo lokowanego miasta znaczenie grodu zaczęło maleć, wspominany jest jeszcze w źródłach w 1333 r.

Trasę wycieczkową można zakończyć spacerem wzdłuż brzegu zalewu Odry zwanego popularnie „Zalewem Portowym”, położonego po prawej stronie ulicy Kamienna Droga, ścieżka zaczyna się przy moście. Tutaj w okresie II wojny światowej działała druga stocznia. Ślady pochylni są jeszcze widoczne przy północnym brzegu zalewu.

Rzut kolegiaty. W środku uwidoczniono kamienne fundamenty wcześniejszej świątyni z XII w. (wg Z. Hendla)

Trasa II

(Zamek - ul. Brama Brzostowska - przejście podziemne - ul. Starowałowa - ul. S. Kutrzeby - ul. Staromiejska - Brama Szpitalna - ul. Smolna - Kościół p.w. Bożego Ciała - Rynek - Ratusz - ul. św. Mikołaja - kościół p.w. św. Mikołaja)

Zwiedzanie Starego Miasta rozpoczynamy od **Zamku Książąt Głogowskich**.

Wkrótce po lokacji miasta w 1253r. książę przeniósł swoją siedzibę z dawnego grodu do nowo wzniesionego zamku znajdującego się w obrębie murów miejskich.

Zamek głogowski początkowo był budowlą drewnianą z wolnostojącą, murowaną wieżą, otoczony wałem drewniano-ziemnym i fosą. Po pożarze w 1291 r. na przełomie XIII/XIV w. zbudowano na planie prostokąta nową murowaną siedzibę z trzema jednopiętrowymi budynkami, z których jeden znajdował się przy ścianie zachodniej, a drugi i trzeci w narożnikach północno-wschodnim i południowo-wschodnim. Rzut poziomy murów obwodowych tego zamku pokrywa się z obecnie istniejącymi.

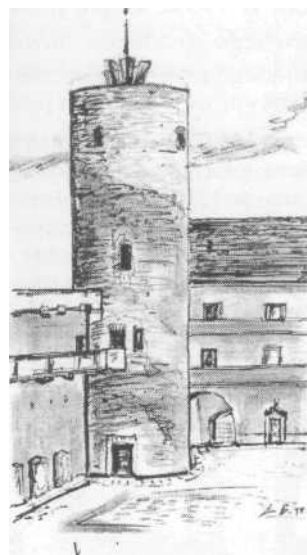
Ocalała wieża znalazła się w narożniku południowo-zachodnim i była nadal wolnostojąca.

Zamek Książąt Głogowskich.

Po podziale Głogowa w XIV w. zamek znalazł się w rękach królów czeskich, a od 1384 do 1480 r. ich lenników, książąt cieszyńskich. W tej sytuacji książęta głogowscy wzniesli w 1406r. drugi zamek w pobliżu furty Bożego Ciała (prawdopodobnie w miejscu gdzie później znalazło się kolegium jezuickie). Do jego budowy wykorzystano fragment miejskich murów obronnych z wieżą. Po zjednoczeniu miasta w 1480 r. sprzedano go mieszczanom, a później rozebrano.

W zamku królewskim krótko rezydował, jako książę głogowski, Zygmunt jagiellończyk, późniejszy król Polski. Planował dokonać gruntownej przebudowy zniszczonej budowli. Jednak niewielkie środki umożliwiły mu wykonanie jedynie podstawowych prac zabezpieczających i remontowych.

Od XVI do lat 40-tych XVIII w. zamek był siedzibą starostów, którzy sprawowali władzę w księstwie w imieniu królów czeskich. Przed objęciem urzędu składali tutaj królowi, w obecności stanów księstwa, przysięgę.

W 1574r. runęła część zamku. Dopiero na początku XVII w. starosta Rudolf von Zedlitz przeprowadził na koszt stanów księstwa remont budynku. Dalszych zniszczeń

Wieża Głogowa. Pokonał wielki pożar miasta w

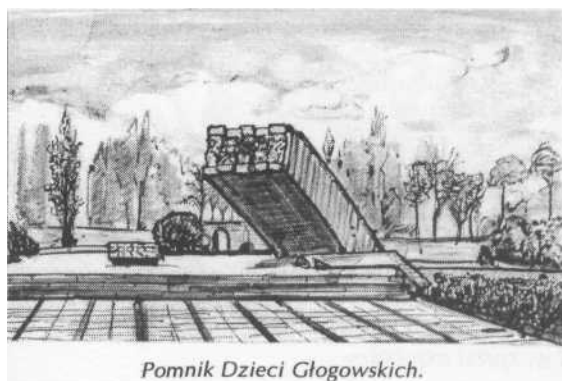
1615r. i wojna trzydziestoletnia. Gruntowna przebudowę zaczęto w l. 1652-57 i kontynuowano pod kierownictwem starosty Jana Bernarda von Herbersteina w 1669r. Zamek uzyskał wtedy charakter rezydencji pałacowej i wygląd zbliżony do dzisiejszego.

Wieża została obudowana i włączona w południowo-zachodni narożnik murów dziedzińca. Budynek podwyższono o jedno piętro i ujednolicono otwory okienne. Stworzono regularny dziedziniec, włączając w jego ciąg ściany dawnych budynków, ściana wschodnia dziedzińca na wszystkich piętrach została ozdobiona arkadami. Powstała wtedy w zamku tzw. wielka sala ozdobiona na suficie plafonem

przedstawiającym cesarza Leopolda siedzącego na koniu. Na bocznych ścianach zawisły portrety głogowskich książąt i starostów. Niestety sala nie przetrwała do naszych czasów. WII poi. XVIII w. elewacja frontowa i południowa uzyskały wystrój w stylu barokowym. Z tego czasu pochodzi też wjazd wschodni oraz znajdująca się we wschodnim skrzydle klatka schodowa z charakterystycznym ornamentem. Król Fryderyk II, który bywał często w Głogowie, zatrzymywał się nieraz w tutejszym zamku. Później w czasie wojen napoleońskich gościł tutaj sam Napoleon. W XIX wieku, zmieniono system amfildowy pomieszczeń na korytarzowy. Na początku XX wieku zmieniono układ wszystkich pomieszczeń zamku, a na parterze wieży przebito otwór, wewnątrz założono klatkę schodową i wykonano jej zwieńczenie. Pod koniec XIX i na początku XX w. w zamku mieścił się sąd królewski. Pozostałe pomieszczenia zajmowały mieszkania prywatne.

Zamek został mocno zniszczony w 1945r. Odbudowany był w latach 1971-1983. Do naszych czasów z dawnych pomieszczeń zamkowych zachowało się lub zostało zrekonstruowanych niewiele m.in. dwie klatki schodowe w części północnej i wschodniej, niektóre pomieszczenia piwniczne m.in. sala gdzie mieści się obecnie wystawa muzealna: „Dawne narzędzia wymiaru sprawiedliwości”, pięknie sklepiona sala na parterze w narożniku południowo-wschodnim.

Obecnie w zamku mieści się Muzeum Archeologiczno - Historyczne, sala ślubów USC, Towarzystwo Ziemi Głogowskiej, a w części wschodniej piwnic „Restauracja Piastowska”

Pomnik Dzieci Głogowskich.

Wychodząc z zamku kierujemy się na położony na południe deptak znajdujący się przy dużym placu ze ścieżkami spacerowymi i kępami ozdobnych krzewów i drzew. Plac położony jest między ul. Brama Brzostowska a fragmentami dawnych miejskich murów obronnych i muru ogrodów przyzamkowych. Po drodze mijamy stojący w pobliżu zamku **Pomnik Dzieci Głogowskich**, wykonany w 1979 r., wg projektu rzeźbiarza Dymitra Petrowa Vacewa. Pomnik wyobraża przywiązane do maszyny oblężniczej postacie dzieci zakładników, najbardziej znany motyw ze słynnej obrony Głogowa przed wojskami cesarza Henryka V

w 1109 r. Na płycie fragment kroniki Galia Anonima. Kilkadziesiąt metrów od pomnika, na wysokości ul. Poczdamskiej, widoczne jest lekkie wzniesienie terenu. Są tu nieco podniesione fundamenty prezbiterium z dwóch faz budowy i dwóch absydów bocznych **kościół p.w. św. Piotra i Pawła**.

30

Pochodzący z końca XII w. kościół p.w. św. Piotra i Pawła był prawdopodobnie kościołem parafialnym miasta I przedlokacyjnego. W 1258 r. został przekazany dominikanom i stał się kościołem przyklasztornym. Była to romańska trójnawowa bazylika, zamknięta od wschodu trzema półkolistymi absydami. W XIV w. wzniesiono nową gotycką budowlę. Kościół w końcu XVIII w. spłonął, a pod koniec XIX w. został rozebrany.

Z przejścia podziemnego wychodzimy na ul. Grodzką (dawniej ul. Pruska, a jeszcze wcześniej Brzostowska), przy której znajdują się nowo wzniesione kamieniczki. Ulica była jedną z głównych dawnego Głogowa, prowadziła z rynku miejskiego do Bramy Brzostowskiej, znajdującej się na wysokości skrzyżowania Alei Wolności z ulicą Brama Brzostowska.

Brama Brzostowska była jedną z lepiej umocnionych bram znajdujących się w murach miejskich średniowiecznego i nowożytnego Głogowa. Wzmocniona była podwójnym przedbramiem i prawdopodobnie barbakanem oraz stojącą przy niej wieżą. Wieża była w średniowieczu miejscem zatrzymań złodziei i rabusiów.

Idziemy wzdłuż ulicy Starowałowej biegnącej przy fragmencie odrestaurowanych murów obronnych.

Zarys murów, stanowiący jednocześnie granicę średniowiecznego Głogowa został wytyczony w czasie jego lokacji w 1253 r. Objęły one obszar zbliżony do kwadratu o powierzchni jednego łana, w tym też zamek książęcy.

Początkowo miasto otoczono palisadą i prawdopodobnie umocnieniami drewniano-ziemnymi. Ceglane mury powstały najpóźniej w ostatniej ćwierci XIII wieku. Pierwsze wzmianki o nich pochodzą z 1323 r. Budowę finansował sam książę. Wykonane zostały z cegły kładzonej w wątku wendyjskim, co jest widoczne w odrestaurowanych fragmentach. Miały wysokość około 7m, a grubość wynosiła około 1 metra. Wieńczyły je blanki. Dookoła biegła fosa.

31

Obronność murów zwiększały baszty o prostokątnym przekroju, podzielone na kondygnacje przy pomocy drewnianych podestów. Pierwszy starszy pas murów liczył około 17 baszt otwartych do wewnątrz i 9 wież. Do naszych czasów zachowały się trzy baszty (częściowo zrekonstruowane) w zachowanych trzech fragmentach muru

Do miasta wjeżdżało się od zachodu przez Bramę Brzostowską (później Brama Pruska), od południa - Szpitalną (zachowana położona na przedłużeniu dzisiejszej ulicy Smolnej) i od wschodu - Polską. Na Bramie Odrzańskiej, znajdującej się naprzeciwko mostu na Odrze w pobliżu zamku, umieszczone były trzy postacie przedstawiające świętych i opiekunów miasta - św. Mikołaja, Matkę Boską z Dzieciątkiem i św. Katarzynę. Figury pochodziły z 1505 roku, z czasów kiedy w Głogowie rządził książę Zygmunt, późniejszy król Polski. Do naszych czasów zachowały się jedynie dwie konsole na których wspierały się figury (obecnie w zbiorach Muzeum w Głogowie). Przy bramach stawiano dodatkowe umocnienia i punkty obrony jak wieże, przedbramia i barbakany. W Głogowie podwójne przedbramie miała Brama Brzostowska, a przy Bramie Polskiej znajdował się barbakan. Oprócz bram wjazdowych były też w murach obronnych wąskie przejścia - furty: św. Jana, Bożego Ciała, Młyńska, Dominikańska.

Na początku XV wieku rozbudowano umocnienia o drugi pas murów.

Zabudowa w Głogowie początkowo nie dochodziła do murów obronnych. Wzdłuż nich od strony miasta, biegła uliczka ułatwiająca dostęp do pozycji obronnych. Pozwalała szybko przerzucać wojsko na odcinki najbardziej zagrożone, jej pozostałością jest dzisiaj ulica Starowałowa.

Idąc ulicą Starowałową widzi się sylwetki budowli, z którymi dawniej i dzisiaj kojarzy się Głogów: budynek ratusza - od średniowiecza siedzibę władz miejskich, gotycką sylwetkę (niestety jeszcze w ruinie) kościoła p.w.

Iśw. Mikołaja - najstarszego zachowanego na terenie miasta kościoła parafialnego i dwie wieże barokowego kościoła pojezuickiego (dzisiaj p.w. Bożego Ciała).

Skręcamy w prawo w ul. S. Kutrzeby, która przy budynku Sądu Rejonowego (wzniesiony w 1911 r. Po zniszczeniach ostatniej wojny został odbudowany

w latach 50-tych) biegnie pod jego wysuniętym ryzalitem wspartym na masywnych filarach. Stąd ładny widok na zachowane mury dwóch bastionów i fosy głogowskiej twierdzy.

Skręcamy w lewo w ulicę Staromiejską, i dalej w prawo wzdłuż odrestaurowanego fragmentu murów, obronnych, dochodzimy do ostrołukowego dużego przejścia w murze, wychodzącego na wprost ulicy Smolnej.

Jest to przejście **Bramy Szpitalnej**, która była w czasach średniowiecza jednym z czterech najważniejszych wjazdów do miasta (patrz opis murów obronnych).

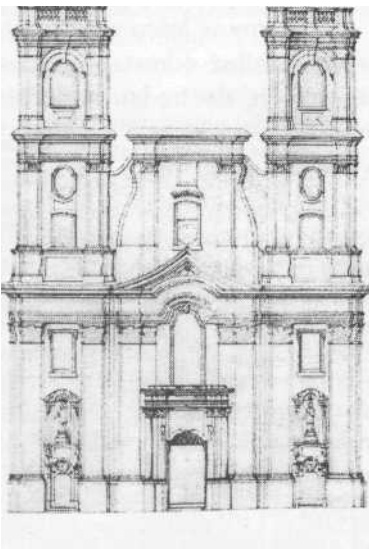
Nazwa jej pochodzi od znajdującego się wówczas na przedmieściach szpitala. Ulicą Smolną dochodzimy, mijając po lewej stronie nowo postawione kamieniczki, do **Kościola p.w. Bożego Ciała**.

Od 1629 r. rozpoczęło działalność w Głogowie z krótkimi przerwami kolegium jezuickie. Od początku jezuiti prowadzili gimnazjum, które odegrało w historii miasta ważną rolę.

Kościół, obecnie pod wezwaniem Bożego Ciała, został wzniesiony w latach 1695 -1710 wg projektu Juliusza Simonetti. Następnego roku został zniszczony przez pożar. Odbudował go Jan Błażej Peintner. Wystrój elewacji kościoła i kolegium otrzymały około 1730 r. Kolejny pożar zniszczył budowlę w 1758 r. Wkrótce ponownie został odbudowany. W 1773 r. ogłoszono kasację zakonu jezuitów. Kościół był jeszcze kilka razy w XIX w. restaurowany. Po zniszczeniach w 1945 r. odbudowano go w latach 1958-1961. Z budynku kolegium ocalało jedynie północne skrzydło.

Kościół jest budowlą jednonawową. Po bokach nawy i prezbiterium znajdują się rzędy kaplic z emporami. Nawę i prezbiterium nakrywa sklepienie kolebkowe, a kaplice kołbkowo-krzyżowe, z fragmentami zachowanych sztukaterii i polichromii. Wewnątrz kościoła znajdują się: barokowy ołtarz główny, ambona i organy sprowadzone po wojnie z kościoła ewangelickiego w Koźuchowie. W kaplicy przy zakrystii zwraca uwagę nagrobek hrabiny Heleny von Franckenberg (+ 1709 r.) wykonany z białego i szarego marmuru. Kościół ma

Fasada kościoła Bożego
Ciała,
dwuwieżową fasadę
z trzema portalami i posągami świętych we
wnękach.

Po zwiedzeniu kościoła wychodzimy na **Rynek**.

Rynek był centralnym punktem miasta, przeznaczonym na urządzenia handlowe i budynki związane z Życiem publicznym gminy miejskiej. Głogowski miał wymiary 100x150 metrów. Z jego narożników prostokątnie wychodziły główne ulice. Trzy z nich prowadziły do bram miejskich. Rynek wytyczony był w czasie lokacji miasta wraz z siecią ulic przecinających się pod kątem prostym, wytyczających jednocześnie obszary pod zabudowę. Tutaj odbywały się cotygodniowe targi oraz dwa razy w roku jarmarki - jeden w dniu św. Stanisława (8 maja), drugi w dniu Wniebowzięcia N.M.P. (15 sierpnia).

Dominującą budowlą na Rynku jest **Ratusz**.

Najstarsza wzmianka o nim pochodzi z 1349 r. Prawdopodobnie jednak już w I ćwierci XIV w. istniał w Głogowie murowany ratusz. Najstarszą częścią bloku śródmiejskiego była założona na planie kwadratu wieża, której powstanie datuje się na schyłek XIII w. Odtworzona w latach 1994 - 1996, posiada w przyziemnej części z fundamentem fragment oryginalnego muru. Średniowieczny ratusz miał być budowlą dwuskrzydłową. Ze skrzydła zachodniego założonego na planie prostokąta, dobudowanego po południowej stronie wieży, zachowały się jedynie fragmenty fundamentów i ścian piwnicznych. Skrzydło południowe' wzniesione w XV w. było budowlą dwutraktową - zachowała się z niego ściana wschodnia do wysokości piętra. Na wschód od wieży rozciągały się w średniowieczu sukiennice, jeszcze dalej w miejscu gdzie dzisiaj stoi teatr - ławy mięsne. W XV w. lub pod koniec XIV w. wybudowano dwunawową halę, której pozostałe relikty stanowią zręby wschodniej części obecnego ratusza. Był to tzw. smatruz. Jego piwnice przetrwały do dziś niemal bez zmian. Zachowały się też częściowo niektóre ściany, np. północna. W smatrucie znalazły się ławy szewskie, handlowano płótnem, a część pomieszczeń wykorzystywano na magazyny. Na przełomie gotyku i renesansu nastąpiła przebudowa w zachodniej części smatrucha. Powstały wtedy m.in. dwie sklepione sale przeznaczone na gospodę, jedna większa została nakryta sklepieniem sieciowym opartym na centralnym piaskowcowym słupie (po zawaleniu się w latach 70-tych, sklepienie odtworzono). Druga mała salka otrzymała sklepienie kryształowe. Przed wojną była we wspomnianych salach restauracja.

Często nawiedzające miasto pożary nie ominęły ratusza, m.in. w 1420 r., w 1433, 1574, 1615, 1678.

W okresie renesansu przebudowano część wschodnią parteru smatruza. Powstała wtedy zachowana do dzisiaj sala nakryta sklepieniem kolebkowym, wspartym na trzech piaskowcowych słupach o przekroju ośmioboku. Jedna z kolumn ma starty aż do rdzenia trzon. Są to ślady ostrzenia białej broni. Niedługo był tutaj odwach.

W dawnym ratuszu na 1 piętrze, znajdowała się sala posiedzeń rady miejskiej, na II piętrze pokój sesji sądowych, kancelaria, stare archiwum, ratuszowa registratura.

W latach 1751-1773 na piętrze smatruza znajdował się kościół reformowany. W 1820 r. urządzono tam salę koncertową.

W latach 1832-1835 ratusz gruntownie przebudowano wg projektu A. Sollera jednego z najlepszych uczniów K.F. Schinkla. Główne elewacje zachodnia i południowa zostały zakomponowane symetrycznie z motywów charakterystycznych dla klasycystycznej stylistyki szkoły berlińskiej. W części wschodniej pozostały elementy dawnej budowli. Dwuskrzydłowa zachodnia część została wzniesiona od fundamentów. Otrzymała surowy klasycystyczny wystrój elewacji. Część wschodnia stanowiła kolejną adaptację dawnego smatruza. Elewacje tej części wykonane w stylu florenckiego renesansu, wyróżniają się bogatym zasobem form architektonicznych i dekoracyjnych. W takiej postaci przetrwał ratusz do 1945 r. kiedy został podobnie jak większość budynków w mieście mocno zniszczony. Obecnie trwa jego odbudowa.

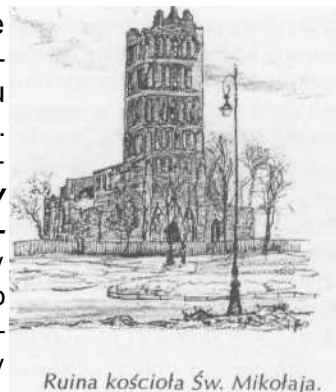
Piwnica Rajców w Ratuszu.

Obok Ratusza stoi budynek **teatru**.

Teatr wzniesiony został na bazie budynku ław mięsnych w latach 1799-1801. Jego klasycystyczną sylwetkę zaprojektował Christian Valentin Schultze.

Fasada wschodnia została zaakcentowana ryzalitem z wnęką, w której w 1864 r. umieszczono popiersie Andreasa Gryphiusa - głogowianina, największego poety niemieckiego baroku. Popiersie po wojnie zaginęło. Poniżej wnęki widoczne są jeszcze fragmenty stiukowego fryzu ze scenami mitologicznymi. Teatr zamieniony w ruinę w 1945r., jest obecnie odbudowywany.

Dalej, mijając po lewej stronie nowe kamienice przy południowej ścianie rynku skręcamy w ulicę św. Mikołaja, którą dochodzimy do **ruiny kościoła p.w. św. Mikołaja**. Przechodzimy ścieżką prowadzącą do ulicy Starowałowej i zatrzymujemy się przy fasadzie kościoła.

Ruina kościoła Św. Mikołaja.

Kościół p.w. św. Mikołaja po lokacji miasta w 1253 r. stał się kościołem parafialnym Głogowa. Zbudowany około poł. XIII w. jako bazylika romańska, posiadał prezbiterium i nawę północną, zamkniętą absydami półkolistymi i południową nawę, zamkniętą absydą wieloboczną. Z romańskich murów zachował się fragment z oknem w południowej nawie kościoła i fragment muru w nawie północnej. Romańska budowla spłonęła w czasie pożaru w 1291 r. W latach 1291-1309 wzniesiono nową gotycką świątynię. Była to ceglana bazylika o czteroprzęsłowym korpusie nawowym i czteroprzęsłowym prezbiterium. Nawy i wieża wykazują wpływy architektury Niżu Nadbałtyckiego, prezbiterium natomiast nawiązuje do rozwiązań architektury śląskiej. W XV w. wzniesiono pełny wieniec kaplic. Kościół niszczyły pożary w latach 1420, 1473 i 1489. Po pożarze w 1642 r. otrzymał wnętrze barokowe.

W 1670 r. powstała kaplica loretańska, istniejąca do dziś. Odbudowa po pożarze w 1758 r. nadała wnętrzu świątyni charakter zachowany do naszych czasów. Zbarokizowano wtedy okna nawy i chóru, powstało nowe sklepienie. Wieża została nakryta dachem. W XIX i XX w. dokonywano już tylko prac remontowych. W czasie ostatniej wojny kościół uległ zniszczeniu.

Obecny kościół - w ruinie, zachował bryłę gotycką z licznymi przebudowami z okresu średniowiecza oraz z XVII-XIX w. Zachowane są gotyckie mury obwodowe, północna arkada międzynawowa, część gotyckich i barokowych sklepień oraz silnie uszkodzona wieża.

W małej wnęce portalu znajdującego się w fasadzie wieży umieszczone jest popiersie (XIV w.) św. Mikołaja, patrona kościoła. Piękny tympanon z XIV w., z północnego portalu kościoła, przedstawiający trzy postacie świętych, znajduje się obecnie w muzeum głogowskim. Z wystroju wnętrza nie pozostało prawie nic. W 1950 r. usunięto z kościoła niemal wszystkie płyty nagrobne. Z dawnego wyposażenia warto wspomnieć o wspinałach sprzętach liturgicznych, które odkryte w ruinach kościoła po II wojnie światowej zostały wywiezione z Głogowa i zaginęły. Kościół posiadał piękną srebrną, częściowo pozłacaną późnogotycką monstrancję z 1515r. wykonaną przez wrocławskiego złotnika Oswalda Rotha, gotycki krzyż pacyfikał, z pozłacanego srebra, wykonany w 1449r.

Portal główny w kościele Św. Mikołaja.

Trasa III

(Ul. Grodzka - Pl. Józefa Piłsudskiego - ul. Szkolna - „Fosa miejska” - ul. Rzeźnicza - ul. Staszica - ul. H. Kołłątaja - ul. Piekarska - ul. P. Skargi - ul. Wały Chrobrego - ul. Piastowska - Park leśny przy Forcie* Gwiazdztym.)

Trasa prowadzi przez teren na którym znajdują się pozostałości dawnych urządzeń nowożytnej twierdzy głogowskiej.

W 1630 r. na rozkaz gubernatora cesarza austriackiego, rozpoczęły się prace przy wznoszeniu umocnień twierdzy głogowskiej. Projekt wykonali i nadzorowali inżynierowie wojskowi Ma-rienberger i Grundler. Ok. 1640 r. obwarowania Głogowa miały dziewięć bastionów ziemnych umocnionych darnią, połączonych wałami, które otaczały miasto z

trzech stron od wschodu, południa i zachodu. W 1632 r. miasto zajęli Sasi, Szwedzi i Brandenburczycy, ale już w rok później wojska cesarskie. W 1642 r. Głogów zajęli ponownie Szwedzi. Każde z wojsk które opanowały miasto prowadziło prace przy umacnianiu twierdzy. Do 1647 r. zlikwidowano wszystkie budynki na przedmieściach, a bastionowe obwarowania miasta było już zakończone w 1698 r. W czasie wojny śląskiej Prusacy opanowali miasto po krótkim ataku w marcu 1741 r. Głogów znalazł się w ramach państwa pruskiego. Prusacy prowadzili dalsze prace zmierzające do udoskonalenia umocnień twierdzy. W latach 40-tych oskarpowano ziemne umocnienia twierdzy ceglanym płaszczem, zbudowano na narożnikach bastionów murowane wieżyczki strażnicze tzw. kawaliery. Jedna z nich zachowała się do dziś na bastionie Leopold. W XVIII w. rozbudowano magazyny i schrony. W 1806 r. po o/c. miejscnym oblężeniu twierdza głogowska została zdobyta przez wojska francuskie. Bardziej tragiczne było następne

oblężenie w 1813 r. Oblężona przez wojska rosyjskie i pruskie załoga francuska z głodu jadła psy, koty i szczury. 10 kwietnia 1814 r. Francuzi podpisali kapitulację. Z czasem w wyniku udoskonalenia metod walki i uzbrojenia twierdza przestała spełniać swoje funkcje. W 1902 r. władze miejskie podpisały umowę o całkowitej jej likwidacji. W niedługim czasie umocnienia zostały rozebrane, a miasto mogło odąd swobodnie się rozbudowywać poza linię rozbieranych wałów fortecznych. Do naszych czasów zachowały się nieliczne z dawnych umocnień i budynków twierdzy.

Z miejsca przy hotelu „Złoty Lew” idziemy w kierunku murów obronnych, dalej ścieżką prowadzącą po ich zewnętrznej stronie. Po przekroczeniu ul. Szkolnej kierujemy się do fosi miejskiej. Schodzimy do niej po lekkiej pochyłości położonej między rondem i remontowanym budynkiem dawnego kina „Bolko”. Po lewej stronie fragment kurtyny łączącej niegdyś, nieistniejący dziś, bastion „Lew” i zachowany bastion „Sebastian”. Idziemy dalej ścieżką prowadzącą dnem fosi, mijamy po lewej mur **bastionu „Sebastian”**, wzniesionego około 1666r. Na wprost narożnika bastionu znajduje się zamurowane wejście do korytarza kontrminowego.

W czasie oblężenia twierdzy oblegający kopali podziemne chodniki i zakładali w nich ładunki prochowe-miny, w celu wysadzenia naziemnych budowli twierdzy.

Fosa, w tle gmach Sądu Rejonowego.

Obrońcy zawczasu budowali wychodzące z przeciwstoku chodniki kontrminowe. Tak też było w twierdzy głogowskiej. Obecnie znane są dwa chodniki kontrminowe: jeden naprzeciwko bastionu „Sebastian”, drugi naprzeciwko bastionu „Leopold”. Prawdopodobnie zachowało się ich więcej. System chodników kontrminowych rozbudowano znacznie w twierdzy głogowskiej w II połowie XVIII w. Takie chodniki miały bastiony twierdzy otaczające Głogów od południa i zachodu oraz Fort Gwiazdzisty.

Na narożniku bastionu widoczne są płyty nagrobne pochodzące z likwidowanych w czasie budowy twierdzy cmentarzy. Dalej zachowana kurtyna łącząca bastion „Sebastian” i „Leopold”. Góruje nad nią potężny gmach sądu. Po środku muru kurtyny widać kamienną tablicę upamiętniającą dzień wyjścia z miasta wojsk francuskich okupujących Głogów w latach 1806 -1814. Tablicę wmurowano na wysokości pro-wizorycznego mostu, przez który wojska francuskie 17.04.1814 r. opuszczały miasto. Poniżej tablicy znajduje się zamurowane wejście do kazamaty. Kurtyna łączy się z **bastionem „Leopold”** wzniesionym w 1657 r. Biegnie po nim ulica Staromiejska połączona z ulicą Wały Chrobrego poprzez mostek przerzucony nad fosą. Na narożniku barku bastionu stoi wieżyczka strażnicza tzw. kawaliera pochodząca z lat 40-tych XVIII w. Na wprost narożnika bastionu widać cztery zamurowane wejścia. Jedno to wejście do wspomnianego już korytarza kontrminowego, trzy pozostałe do kazamaty. Wejście (zamurowane) do następnej kazamaty znajduje się w murze kurtyny za bastionem „Leopold”.

Wychodzimy z fosi schodkami prowadzącymi w górę na ulicę Rzeźniczą. Między nią a ul. H.Kołątaja znajduje się plac z pawilonami i ławami handlowymi. Przy ul. Kołątaja za Ośrodkiem Zdrowia stoi **Pomnik Żydów Głogowskich**, odsłonięty 9 listopada 1993 r.

Od średniowiecza istniała w Głogowie gmina żydowska. Już w 1299 r. książę głogowski Henryk III wystawił tutejszym żydom list protekcyjny zawierający ich prawa i obowiązki. Z czasem gmina żydowska w Głogowie stała

się jedną z największych na Śląsku. Przyczynił się do tego m.in. edykt cesarza Rudolfa II z 1582 r. nakazujący wygnanie wszystkich żydów ze Śląska. Jedynym wyjątkiem był Głogów i miasteczko Biała na Górnym Śląsku.

W starych księgach żydowskich Głogów był nazywany miejscem uczonych i mędrców. Od średniowiecza wznoszone były tutaj bożnice żydowskie. Wyglądu tych najstarszych nie znamy. W 1892 r. zbudowano przy dzisiejszej ul. H. Kołłątaja piękną synagogę. W 1938 r. została zniszczona i rozebrana przez nazistów. Na jej fundamentach wzniesiono Pomnik Żydów Głogowskich.

Ulica H. Kołłątaja biegnie na pewnym odcinku wzdłuż linii rozebranych w poprzednich wiekach średniowiecznych murów obronnych i umocnień twierdzy nowożytniej, zamykających niegdyś miasto od wschodu. W 1873 r. władze wojskowe zgodziły się na przesunięcie umocnień twierdzy na Wschód. W ten sposób znalazło się miejsce na nową zabudowę. Pod koniec XIX w. wzniesiono tutaj liczne gmachy z których do naszych czasów zachowało się niewiele. Spośród nich zwraca uwagę położony przy ul. Piaskowej i P. Skargi gmach Urzędu Telekomunikacji, dawniej poczty (zbudowany w 1892 r.). Przy ul. P. Skargi nieco na południe znajduje się budynek Szkoły Podstawowej Nr 5 (przed 1945 r. budynek Szpitala Miejskiego), wzniesiony w 1886 r.

Przy końcu ulicy Piaskowej zaczyna się teren bazy PKS-u. Część jej obszaru zajmują pozostałości jednego z najciekawszych obiektów starej głogowskiej twierdzy - **Fortu Gwiazdzystego**.

Nazwany tak ze względu na kształt. Ramiona fortu otaczające centrum wychodziły we wszystkich kierunkach i nadając mu kształt gwiazdy. Wzniesiono go po 1747 r. w związku z modernizacją twierdzy prowadzoną przez Prusaków.

W 1830 r. został przebudowany. Uzyskał wtedy półokrągły plac z okalającymi go magazynami i koszarami. Plac ten z kazamatami zachował się do naszych czasów. Na ścianie jednego z pomieszczeń (dzisiaj magazyny bazy PKS-u) jest wmurowana płyta nagrobna (?) francuskiego komendanta

twierdzy głogowskiej (z czasów okupacji francuskiej) barona Rheinwalda, który zmarł w Głogowie 22.6.1810 i został pochowany na terenie fortu.

Idąc ścieżką w parku wychodzącą z ul. Piastowskiej na wprost ul. Daszyńskiego i dalej wzdłuż strumienia Sępolno możemy zobaczyć fragmenty wałów starego fortu, a kierując się na ścieżkę prowadzącą po ich grzbiecie zobaczymy fragment jego fosy.

Do naszych czasów zachowały się jeszcze inne budowle dawnej twierdzy głogowskiej

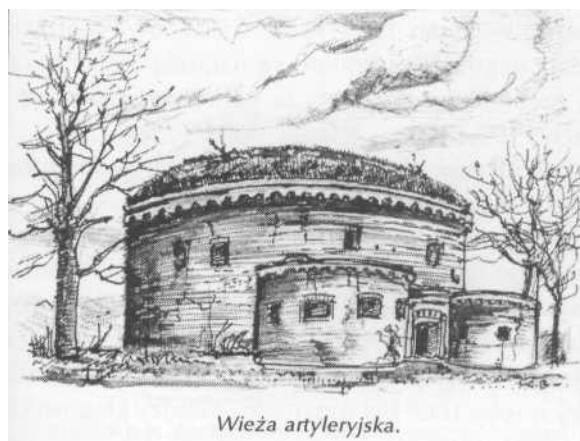
- położona na cyplu Ostrowa Tumskiego, u zbiegu Starej Odry i Odry **wieża artyleryjska, tzw. Fort Malakoff**

Trzykondygnacyjna okrągła wieża, zbudowana w latach 1857-60. Jej podziemna kondygnacja była prochownią, na dwóch pozostałych znajdowały się stanowiska artylerii. Głównym zadaniem reduty była obrona miasta od Północy i zabezpieczenie rzeki przed sforsowaniem.

- **Fort „Ober - Redoute”** wzniesiony przed 1813 r. w centrum Ostrowa Tumskiego. Zniszczony.

- **Fort „Liinette am Schloss See”** (1857-60) znajduje

się w pobliżu torów kolejowych prowadzących do Leszna, między Ostrowem Tumskim, a wsią Grodziec Mały. Niedostępy - teren wojskowy.

Wieża artyleryjska.

Obiekty i miejsca godne obejrzenia poza trasami zwiedzania

Kościół p.w. św. Wawrzyńca (Brzostów)

Wzniesiony w XIV w., odbudowany w 1502 r., po pożarze. Jednonawowy z prostokątnym prezbiterium. Bogate wyposażenie wnętrza m.in.: - chrzcielnica z 1509 r., z gotycką inskrypcją, - barokowy ołtarz główny pochodzący z kaplicy różańcowej głogowskiego klasztoru dominikanów, sekularyzowanego w 1810 r., ~ dwa boczne ołtarze z kościoła franciszkanów z Głogowa, przeniesione tutaj również po 181 Or. Jednym z najwspanialszych elementów wystroju wnętrza jest drewniana Pięta pochodząca z czasów budowy kościoła.

Kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski (Osiedle Kopernika - Plac im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

Autorami projektu architektonicznego byli architekci Jerzy Gurawski i Marian Fikus z zespołem. Sylwetka całego zespołu sakralnego odwołuje się do pierwowzoru świątyni narastającej w przestrzeni - od niskich brył obiektów plebanii, sal katechetycznych do kulminacji wież kościoła. Zespół zabudowań obejmuje kościół z kaplicą oraz plebanię z domem sióstr. Budowę zrealizowano w latach 1981-1986. Całościowa realizacja została nagrodzona honorową nagrodą Stowarzyszenia Architektów Polskich za najlepszą realizację w latach 1989-1990.

Kościół p.w. św. Klemensa i klasztor redemptorystów (ul. Sikorskiego).

Wzniesiony w latach 1926-1928 wg projektu głogowskiego architekta P. Michaela. Po zniszczeniach ostatniej wojny został odbudowany w 1947r. Wnętrze przebudowano w latach 1969-1973r. Patronem kościoła jest redemptorysta, św. Klemens Maria Hofbauer, który w roku 1809 był więźniem twierdzy głogowskiej.

Kościół p.w. św. Wawrzyńca.

Kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski.

Kościół p.w. św. Klemensa i klasztor redemptorystów.

Muzeum Archeologiczno - Historyczne

Powstało w 1967 r. W związku z podjęciem decyzji o całkowitej odbudowie zamku, na początku 1972r. muzeum głogowskie przeniesione zostało do pałacu w Czernej. Tam kontynuowano działalność muzealną aż do 1976 r., kiedy to zakończono odbudowę wschodniego skrzydła zamku i możliwe było przeniesienie części zbiorów, powrotem do Głogowa. Po śmierci jego pierwszego dyrektora mgra Mieczysława Kaczowskiego jego następcą na tym stanowisku został mgr Leszek Lenarczyk. Z dniem 1 stycznia 1984 r. nastąpiła zmiana nazwy na Muzeum w Głogowie - Ośrodek Archeologiczno-Konserwatorski. Z dniem 1 stycznia 1992 r. muzeum otrzymało nazwę Muzeum Archeologiczno-Historycznego.

Muzeum posiada działy: Historii Głogowa i Księstwa Głogowskiego, Archeologiczny, Naukowo-Oświatowy, Konserwacji i Analiz Fizykochemicznych i dział Administracyjno - Gospodarczy. W ciągu swojej trzydziestoletniej działalności zorganizowało szereg wystaw stałych: archeologicznych i historycznych, około 160 wystaw czasowych, prowadziło szeroką działalność popularyzatorską oraz, działalność wydawniczą. Wydawane są dwa tytuły naukowe: „Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne”, „Głogowskie Zeszyty Naukowe” oraz seria popularno - naukowa. Obecnie eksponowane są w nim wystawy stałe: „Skarb z Głogowa”, „Losy tułaczy”, „Narzędzia wymiaru sprawiedliwości”, „Wystawa Odry” oraz szereg wystaw czasowych.

*Muzeum czynne od środy do niedzieli
w godzinach: 10.00-17.00*

INFORMATÓR MIEJSKI

WAŻNIEJSZE TELEFONY:

Alarmowe:

Pogotowie ratunkowe	999
Policja	997
Straż pożarna	998
Pogotowie energetyczne	991
Pogotowie gazowe	992
Pogotowie ciepłownicze (ZEC)	993
Pogotowie dźwigowe	833 36 48
Pogotowie wodociągowe	995
Pogotowie SM „Nadodrze”	994
Pogotowie antenowe (Master)	983

Informacyjne:

Informacja telefoniczna miejscowa	913
Informacja telefoniczna zamiejscowa	912
Zegarynka	926
Komunikacja Miejska	833 42 99
PKP	910
PKS	833 31 11
Informacja celna (Legnica)	8208-68
Informacja Paszportowa	83317 17

Usługowe:

Zamawianie rozmów międzymiastowych	900	
Naprawa telefonów	914	
Telefoniczne nadawanie telegramów	905	
Pomoc drogowa	833 84 29	
Pomoc drogowa Auto-Serwis	83415 81	
Pomoc drogowa całodobowa	833 31 05	
Telefon zaufania	833 48 90	
Lecznica dla zwierząt	ul. Chopina 32	833 25 56
Lecznica dla zwierząt	ul. Sikorskiego 45	833 31 05
Lecznica dla zwierząt	ul. Okrężna 35	834 64 00
Lecznica dla zwierząt	ul. P. Skargi 4	833 36 05

APTEKI:

„Herbowa”	ul. Budowlanych 16a	833 21 52
„Piastowska	ul. Rycerska 21 a	834 71 62
„Cefarm”	ul. Perseusza 2	833 96 71
Na Mogadotze	ul. Morcinka 6	833 31 63
„Panaceum”	Al. Wolności 30	83415 42
„Pod Głogiem”	pl. Tysiąclecia 7	833 30 93

„Pod Koroną"	ul. Jedności Robotniczej 40	833 37 41
„Brata Alberta"	ul. Polska 4 ul. Saturna 54 ul. Jagiellońska	834 27 77
„Saturn"	33 ul. Orbitalna 25/27 ul. Sportowa 2 ul.	834 46 00
„Pod Lwem"	Kościuszki 15 f	834 7610
„Bratek"		834 66 66
Hutnicza		834 07 80
„Famako"		834 12 52

BANKI:

Cuprum Bank S.A.	Oddział ul. Budowlanych 6a	833 50 49
Cuprum Bank SA	Eksp. nr 1, ul. Żukowicka 1	836 76 46
	Eksp. nr 2, ul. Łużycka 1	833 32 37
BGŻ SA.	Al. Wolności 11	833 38 92
Bank PKO BP	pl. Konstytucji 3 Maja 1	834 11 84
Bank Spółdzielczy	ul. Sikorskiego 15	833 45 65
Bank Zachodni SA I O.	ul. Słowiańska 12	836 56 40
Bank Zachodni SA I O.	Filia ul. Galileusza 18	833 93 85
Bank Zachodni SA I O.	Eksp. Al. Wolności 52	833 47 89
Bank Zachodni SAMO.	ul. Obrońców Pokoju 12	836 57 11
Bank Zachodni SAMO.	Eksp. ul. Budziszyska 3	834 75 39
Wielkopolski Bank Kredytowy SA		
	Oddział Al. Wolności 2	835 5910

CMENTARZE:

ul. Legnicka	
ul. Świerkowa (oś.	I
ul. Akacjowa (oś. Krzepów)	

DWORCE:

PPKS	ul. 1 Maja	833 37 22
PKP	pl. Tysiąclecia 1	833 45 77
PKP Głogów-Huta	(Żukowice)	
PKP Krzepów	ul. Kolejowa 4	

GASTRONOMIA:

Bary, pizzerie:

„Stańczyk"	Al. Wilności 19
„Morcinek"	ul. Morcinka 8
„Hutnik"	ul. Morcinka 29
Bistro	ul. Spółdzielcza
Mini - Smak	ul. Głowackiego 21
„Big Tom" I „Mc	pl. Tysiąclecia 1
Smak" I Pizzeria	ul. Wojska Pol. 9
„Romantica"	ul. Długosza 2 B
Pizzeria „Wenecja"	Al. Wolności 70
Pizzeria „Damiano"	pl. Konstytucji 3 Maja 3
Pizzeria „Angelo"	ul. Jedności Robotniczej 17

Kawiarnie:

„Mogador"	ul. Morcinka 8
„M"	pl. Konstytucji 3 Maja 2
„EBAzuryt"	ul. Budowlanych 8
„Kamelia"	ul. Galileusza 1 A
„Mayday Rock Cafe"	ul. Perseusza 11
„Dziupla"	ul. Prusa 16
„MacArthur's"	ul. Daszyńskiego 23
„Kasyno"	ul. Wojska Polskiego
„Arkadia"	ul. Powstańców Śl. 7a
„U Dawida"	ul. Budowlanych 10
„Interferie"	ul. Wojska Polskiego 9
„Jowisz"	ul. Galileusza 18
„Kaskada"	ul. Andromedy 20
Drink bar „Szttygarówka"	ul. Merkurego 10
Drink bar	ul. Rycerska 17
Pub „Palermo"	ul. Jedności Robotniczej 38
Pub „Eden"	ul. Henryka V Żelaznego 13
Pub „17"	ul. Wojska Polskiego 17
Klub Nauczyciela	ul. Skłodowskiej - Curie 11

Restauracje:

„Piastowska"	ul. Brama Brzostowska 1	833 29 30
„Dworcowa"	pl. Tysiąclecia 1	
„Złoty Lew"	ul. Grodzka 2	835 24 49
„JOY"	pl. Konstytucji 3 Maja 1	83316 61

HOTELE:

Hotel „Kasztelański"	pl. Konstytucji 3 Maja 1	833 26 61
Hotel „Interferie"	ul. Wojska Polskiego 9	835 5811
Hotel „Miejski"	ul. Obrońców Pokoju 26	833 15 70
Hotel „Złoty lew"	ul. Grodzka 2	835 24 49
Schronisko Młodzieżowe	ul. Skłodowskiej - Curie 11	833 32 03

KANTORY:

Kantor „Gant"	Al. Wolności 14	833 31 17
Kantor Grand - Tour	ul. Lompy 7	833 44 73
Kantor	pl. Tysiąclecia 2	834 07 81
Kantor	ul. Galileusza 18	833 82 81

KINA:

„Jubilat"	pl. Konstytucji 3 Maja 3	833 43 23
Dysk. Klub Filmowy „Oscar"	pl. Konstytucji 3 Maja 2	833 41 40

KOMUNIKACJA MIEJSKA:

Informacja

833 42 99

Linie autobusowe:

- 0 pl. Tysiąclecia (Dworzec PKP) - Przemysłowa - Sikorskiego - Okrężna - Wojska Polskiego - Keplera - Gwiazdździ - Obwodowa - Legnicka - Budowlanych - W. Stwosza - Henryka Głogowskiego - Kazimierza Wlk. - Bolesława Śmiałego - Kazimierza Sprawiedliwego.
- 8 pl. Tysiąclecia (Dworzec PKP) - Wojska Polskiego - Keplera - Gwiazdździ - Legnicka - Budowlanych - Bolesława Krzywoustego - Brama Brzostowska - Kamienna Droga - Serby.
- 50 pl. Tysiąclecia (Dworzec PKP) - Wojska Polskiego - Galileusza - Gwiazdździ - Legnicka - Obrońców Pokoju - Sikorskiego - Wojska Polskiego - pl. Tysiąclecia (Dworzec PKP).
- 51 (sezonowy IV-XI) pl. Tysiąclecia (Dworzec PKP) - Przemysłowa - Sikorskiego - Wojska Polskiego - Keplera - Gwiazdździ - Legnicka - Obrońców Pokoju - Budowlanych - Bolesława Krzywoustego - Brama Brzostowska - Kamienna Droga - Kulów.
- 52 pl. Tysiąclecia (Dworzec PKP) - Przemysłowa - Sikorskiego - Świerkowa - Okrężna - Wojska Polskiego - Kościuszki - Budowlanych - Bolesława Krzywoustego - Brama Brzostowska - Kamienna Droga - Klucze.
- 53 Dworzec PKP (Dworzec PKP) - Sikorskiego - Wały Chrobrego - Rudnowska.
- 54 pl. Tysiąclecia (Dworzec PKP) - Sikorskiego - Bolesława Krzywoustego - Wały Chrobrego - Kazimierza Wlk. Bolesława Śmiałego - Kazimierza Sprawiedliwego.
- 57 pl. Tysiąclecia (Dworzec PKP) - Sikorskiego - Obrońców Pokoju - Legnicka - Obwodowa - Gwiazdździ - Galileusza - Wojska Polskiego - Pl. Tysiąclecia (Dworzec PKP).
- 59 pl. Tysiąclecia (Dworzec PKP) - Sikorskiego - Bolesława Krzywoustego - W. Stwosza - Spadzista - Orzechowa - W. Stwosza - Zielona (Osiedle Górkowo).
- 61 Kazimierza Sprawiedliwego - Kazimierza Wlk. - Henryka Głogowskiego - W. Stwosza - Budowlanych - Kościuszki - Wojska Polskiego - Obwodowa - Gwiazdździ - Keplera.

50

KOŚCIOŁY I WYZNANIA:**Rzymsko - katolickie:**

Kościół p.w. św. Mikołaja ul. Powstańców Śl. 1 833 36 01
 Kościół p.w. św. Klemensa ul. Sikorskiego 13 834 26 82
 Kościół p.w. NMP Królowej Polski pl. Kardynała Wyszyńskiego 1 833 88 75

Kościół p.w. św. Maksymiliana Kolbe ul. Legnicka 2 835 23^9
 Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP pl. Kolegiacki 10 833 32 97
 Kościół p.w. Bożego Miłosierdzia ul. Królowej Jadwigi 1 834 71 46
 Kościół p.w. św. Wawrzyńca ul. Okrężna 14 833 52 25
 Kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa ul. Kościelna 833 36 03

Greko - katolicki Parafia św. Michała Archanioła ul. Staromiejska 17

Kościół Zielonoświątkowy ul. Orzechowa 90 833 31 53
 Zbór „Dobra Nowina” Zbór ul. Mickiewicza 55 „Centrum Ewangelii”

Sala Królestwa Świadków Jehowy ul. Mechaniczna 31 833 54 27
 ul. Lipowa 2 **Polski** 834 36 96

Kościół Chrześcijan Baptystów

ul. Chopina 53

Stowarzyszenie Badaczy Pisma Św.

ul. Budowlanych 18

Kościół Prawosławny pw. Wszystkich Świętych

ul. Legnicka 1

ORGANIZACJE SPOŁECZNE, FUNDACJE:

Fundacja Humanizmu i Odrodzenia Kultury ul. Brama Brzostowska 1834 10 81
 Fundacja Na Rzecz Odbudowy Teatru im. Andreasa Gryphiusa ul. Sikorskiego 21 833 20 21
 Fundacja Na Rzecz Zapobiegania Narkomanii „Maraton” ul. Poczdamska 1 834 25 80
 Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U” ul. Poczdamska 1 833 32 58
 Klub Abstynenta „Skarbnik” ul. Merkurego 8 833 81 98
 Klub Abstynenta ul. Kollataja 5 834 07 35
 Towarzystwo Ziemi Głogowskiej ul. Brama Brzostowska 1834 10 81
 Głogowskie Towarzystwo Ekologiczne ul. Różana 10 833 44 38
 Stowarzyszenie Centrum Sportowe Głogowski Triathlon ul. Perseusza 11 834 55 65
 Stowarzyszenie Rodzin Katolickich pl. Kardynała Wyszyńskiego 1 833 88 75
 Stowarzyszenie Przedsiębiorców Głogowskich ul. Norwida 1 835 23 68

51

Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze	ul. Poczdamska 1	833 31 34
Komitet Obrony Bezrobotnych	ul. Poczdamska 1	834 22 28
Klub Federacji Konsumentów	ul. Norwida 1	835 24 61
Polski Czerwony Krzyż	ul. 1 Maja 25A	834 22 65
Polski Związek Niewidomych	ul. Sikorskiego 14/1	833 28 51
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	ul. Poczdamska 1	834 02 70
Polskie Stowarzyszenie Diabetyków	ul. Morcinka 14	834 06 13
Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym	ul. Perseusza	834 65 01
Związek Kombatanów RP; Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych i Obozów Koncentracyjnych; Związek inwalidów Wojennych	ul. Sikorskiego 21	836 54 50
Towarzystwo Walki z Kacłectwem	ul. Saturna 80/1	833 85 46
Cech Rzemiosł Różnych	ul. Sikorskiego 33	833 36 51
Centrum Pomocy Młodzieży „Kontakt”	ul. Sikorskiego 13	988
Liga Obrony Kraju	ul. Kamienna Droga 2	834 26 51
Związek Harcerstwa Polskiego	ul. Wojska Polskiego 9	834 1140
Liga Kobiet Polskich - Zarząd Miejski	ul. Jedności Robotniczej 40A	8333213

PARKINGI STRZEŻONE:

Przy Hotelu „Kasztelańskim”	pl. Konstytucji 3 Maja 1 ul.
Przy Hotelu „Interferie”	Wojska Polskiego 9 ul.
Przy Hotelu „Miejskim”	Obrońców Pokoju 26 ul.
Przy Polmozbyde	Kossaka 2 ul. Kazimierza
Gama	Wielkiego 6
Przy ul. Strumykowej 2b	
Przy ul. Łokietka	

PLACÓWKI KULTURY:

Muzeum Archeologiczno - Historyczne	ul. Brama Brzostowska 1	83410 81
--	-------------------------	----------

Biblioteki:

Biblioteka Publiczna im. Galia Anonima	ul. Jedności Robotniczej 15	834 09 17
Biblioteka Publiczna (fil.1)	ul. Budowlanych 12	833 25
Biblioteka Publiczna (fil.2)	86	
Biblioteka Garnizonowa	ul. Perseusza 13	833 99
Biblioteka Muzealna	49	
Biblioteka Pedagogiczna	ul. Sikorskiego 11	834 27
Ośrodki kultury: Miejski	51	
Ośrodek Kultury Klub	ul. Brama Brzostowska	834 10
Garnizonowy Klub	81	
muzyczny „Mayday”	ul. Sikorskiego 1	833 33
Pegaz	24	

pl. Konstytucji 3 Maja 2	833 41 40
ul. Sikorskiego 11	834 27 51 w.445
ul. Perseusza 11	834 68 50
ul. Gwiazdzista 1 a	833 82 60

Galerie:

Galeria Edukacji Twórczej w MOK - u	pl. Konstytucji 3 Maja 2	833 41 40
Galeria w Klubie Garnizonowym	ul. Sikorskiego 11	8342751 w. 445
Galeria Malarstwa Współczesnego	ul. Brama Brzostowska	834 10 81
Galeria Św. Łukasza	pl. Kardynała Wyszyńskiego 1	833 88 75

POCZTA:

Urząd Pocztowy nr 1		
Urząd Pocztowy nr 2	ul. Rycerska 29a	834 71 50
Urząd Pocztowy nr 4	pl. Tysiąclecia 1	833 39 76
Urząd Pocztowy nr 5	ul. Budowlanych 12	83424 22
Urząd Pocztowy nr 6	ul. Oriona 5	833 83 21
Urząd Pocztowy nr 7	ul. Morcinka 8	833 20 82
Urząd Pocztowy nr 8	ul. Gwiazdzista 27a	833 88 89
	ul. Jagiellońska 55	834 75 60

Telekomunikacja Polska SA Rejon Telekomunikacyjny

ul. Piotra Skargi 25	833 39 59
----------------------	-----------

RADIO:

Radio Zachód 69,14 FM; 103FM	ul. Jedności Robotniczej 40	833 44 08
Radio Głogów 107,30 FM	P Kolegiacki MO	835 59 54

PRASA:

„Gazeta Lubuska”	ul. Jedności Robotniczej 39	833 33 34
„Słowo Polskie”	pl. Konstytucji 3 Maja 1	833 46 36
„Tygodnik Głogowski i Polkowicki”	ul. Obrońców Pokoju 26	833 29 11
„Konkrety”	ul. Wojska Polskiego 9	835 39 14
„MIT- Głogowski Kwartalnik Kulturalny	ul. Brama Brzostowska	834 10 81

SŁUŻBA ZDROWIA:

Szpital Miejski (ZOZ)	ul. Kościuszki 15	834 25 33
-----------------------	-------------------	-----------

Przychodnie:

Nr1	ul. Sikorskiego 1	833 20 52
Nr2	ul. Moniuszki 9	833 21 44
Nr3	ul. Kołłątaja 5	833 20 86
Nr 5	ul. Perseusza 4	833 96 31
Nr.6	ul. Gwiazdzista 23	833 88 12
Nr 7	ul. Królowej Jadwigi 7	834 82 88
Ośrodek Zdrowia - Krzepów	ul. Rudnowska 109	834 12 72
Przychodnia Lekarska		
Przychodnia Lekarska „Eskulap”	ul. Gwiazdzista 5A	833 94 44
	ul. Rycerska 4A	834 73 21

SPORT:

Automobilklub „Głogów”	ul. Żukowicka 1	836 68 58
Klub Sportowy „Chrobry”	ul. Stwosza 3	833 40 11
MKS „Piast”	ul. Perseusza 5	833 86 00
Szkoła Samoobrony i Walki Wręcz	ul. Perseusza 11	834 68 50
Stowarzyszenie Centrum Sportowe Głogowski Triathlon	ul. Perseusza 11	834 55 65
Głogowski Klub Tenisowy	ul. Wita Stwosza 3	833 40 11
Klub Taternictwa Jaskiniowego	ul. Żukowicka 1	836 63 55
Basen Kąpielowy	ul. Ułanów Polskich 1	833 32 25
Klub tenisowy „AS”	ul. Budziszyska 6/9	

STACJE PALIW:**Stacje paliw płynnych**

CPN	pl. 3 Maja 3	
CPN	ul. Sikorskiego 66	
CPN	Głogów - Serby	
BP	ul. Kossaka 2	
Preem	ul. Mechaniczna 5	
Auto - Stacja	ul. Wierzbowa 21	
Auto - Stacja	Głogów - Jaczów	
Gama	ul. Kazimierza Wielkiego 6	
Transbud	ul. Mickiewicza 46	

Stacje paliw gazowych

„Auto - Gaz”	Głogów - Serby ul.	
„Auto - Gaz”	Strumykowa 2b ul.	
„Auto - Gaz” (Transbud)	Mickiewicza 46 ul.	
„Adgaz”	Magazynowa 7 ul.	
„Bagaz”	Kasztanowa	

TAKSÓWKI:

ul. Łużycka - bagażowa	834 23 07
ul. 1 Maja (PKP)	834 22 90
ul. Moniuszki	834 22 81
ul. Wojska Poi.	833 90 20
ul. Kazimierza Sprawiedliwego	834 08 00
ul. Andromedy	
ul. Orbitalna	
ul. W. Stwosza	
ul. Królowej Jadwigi	9622
Radio - Taxi	9623
Echo - Taxi	9624
Radio - Taxi	9626
Super - Taxi	9627
MPT	9628

TELEWIZJA:

Telewizja „Głogów”	pl. Konstytucji 3 Maja 2	833 20 58 ul.
Telewizja kablowa „Master”	Kamienna Droga 48	833 46 21

TURYSTYKA:

Grand - Tour	ul. Lompy 7	833 44 73
Gromada - Tourist	ul. Jedn. Robotniczej 40	833 22 02
Now - Tour	ul. Obrońców Pokoju 28	835*39 77
PKS - Biuro Usług Turystycznych	ul. Spółdzielcza 2	833 37 22
Orbis	pl. Tysiąclecia 23	833 35 97
Piast - Tour	pl. Konstytucji 3 Maja 1	834 08 52
PTTK	ul. Poczdamka 1	833 31 34
Relax	ul. Poczdamka 1	833 31 34

URZĘDY I INSTYTUCJE:

Urząd Miejski	ul. Sikorskiego 21	836 54 90
Prezydent Miasta	ul. Sikorskiego 21	836 54 15
Urząd Gminy	ul. Poczdamka 1	833 24 25
Urząd Rejonowy	ul. Sikorskiego 21	833 48 76
Rejonowe Urząd Pracy	ul. Piaskowa 1	834 22 28
Sąd Rejonowy	ul. Kutrzeby 2	833 44 17
Prokuratura Rejonowa	ul. Kutrzeby 2	833 40 67
Urząd Skarbowy	ul. Mickiewicza 53	833 53 21
Terenowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna	ul. Piotra Skargi 4	833 23 53
Komenda Rejonowa Policji	ul. Obrońców Pokoju 17	833 56 51
Komenda Rejonowa Straży Pożarnej	ul. Sikorskiego 35	833 40 88
Polski Komitet Pomocy Społecznej	ul. Jedności Robotniczej 40A	833 33 62
Urząd Stanu Cywilnego	ul. Sikorskiego 21	836 54 35
Zakład Ubezpieczeń Społecznych	ul. Morcinka 14	833 46 80
Naczelna Organizacja Techniczna	ul. Norwida 1	835 23 68
Posterunek Celny	ul. Wierzbowa 21	834 12 75

WARSZTATY SAMOCHODOWE:

Stacja Obsługi Samochodów Lewicki & Lewicki	ul. Wierzbowa 3	833 55 55
Polmozbyt	ul. Kossaka 2	833 23 61
Głotech (PKS)	ul. Piastowska 5	833 43 21
Baspa - POM	ul. Mechaniczna 5	834 22 89
Wajm Car	ul. Główna 87	833 10 80

INDEKS

Aleja Wolności	21-22	Liceum Ogólnokształcące nr 1, gmach	22
apteki	47	mury obronne	31-32
banki	48	Muzeum Archeologiczno-Historyczne	46
bastiony	40	obrona Głogowa w 1109 r.	6
biblioteki	52	okolice	3-4
bramy miejskie	31-33	organizacje społeczne	51-52
cmentarze	48	parkingi strzeżone	52
dworce	21, 48	Park Słowiański	23
DZIEJE GŁOGOWA	5-20	Pastorius Joachim	12
forty	42-43	plac Jana z Głogowa	23
fosa	40-41	plac Tysiąclecia	21
fundacje	51	pocztowe urzędy	53
galerie	53	Pomnik Dzieci Głogowskich	30
gastronomia	48-49	Pomnik Głogowskich Żydów	41
gród piastowski	5-7, 26	prasa, redakcje	53
Gryphius Andreas	12	radio i telewizja, lokalne	53, 55
Giinterów wydawnictwo	14	ratusz	35-36
hotele	49	Rynek	34
INFORMATOR	47-55	Sąd Rejonowy, gmach	32-33
Instytucje	55	śłużba zdrowia, placówki	53
Jan z Głogowa	10	sport, obiekty	54
kantory	49	stacje paliw	54
kina	49	taksówki	54
klimat	3	teatr, gmach	37
kolegiata	24-26	turystyczne biura	55
komunikacja miejska	50	twierdza nowożytna	13, 39^13
Konrad I	8, 25	ulica Grodzka	30-31
kościół i wyznania	51	ulica Jedności Robotniczej	22
kościół Bożego Ciała	33-34	urzędy	55
kościół NMP Królowej Polski	44	warsztaty samochodowe	55
I kościół św. Klemensa	44	WIADOMOŚCI OGÓLNE	3
kościół św. Mikołaja	37-38	wieża artyleryjska	43
kościół św. Piotra i Pawła	30	Wieża Głodowa	27-29
kościół św. Wawrzyńca	44	Zamek Książąt Głogowskich	27-29
Królak Adam	17	Zespół Szkół Zawodowych, gmach	23
kultura, placówki	52-53	ZWIEDZAMY GŁOGÓW	21-46

GŁOGÓW

plan części śródmiejskiej

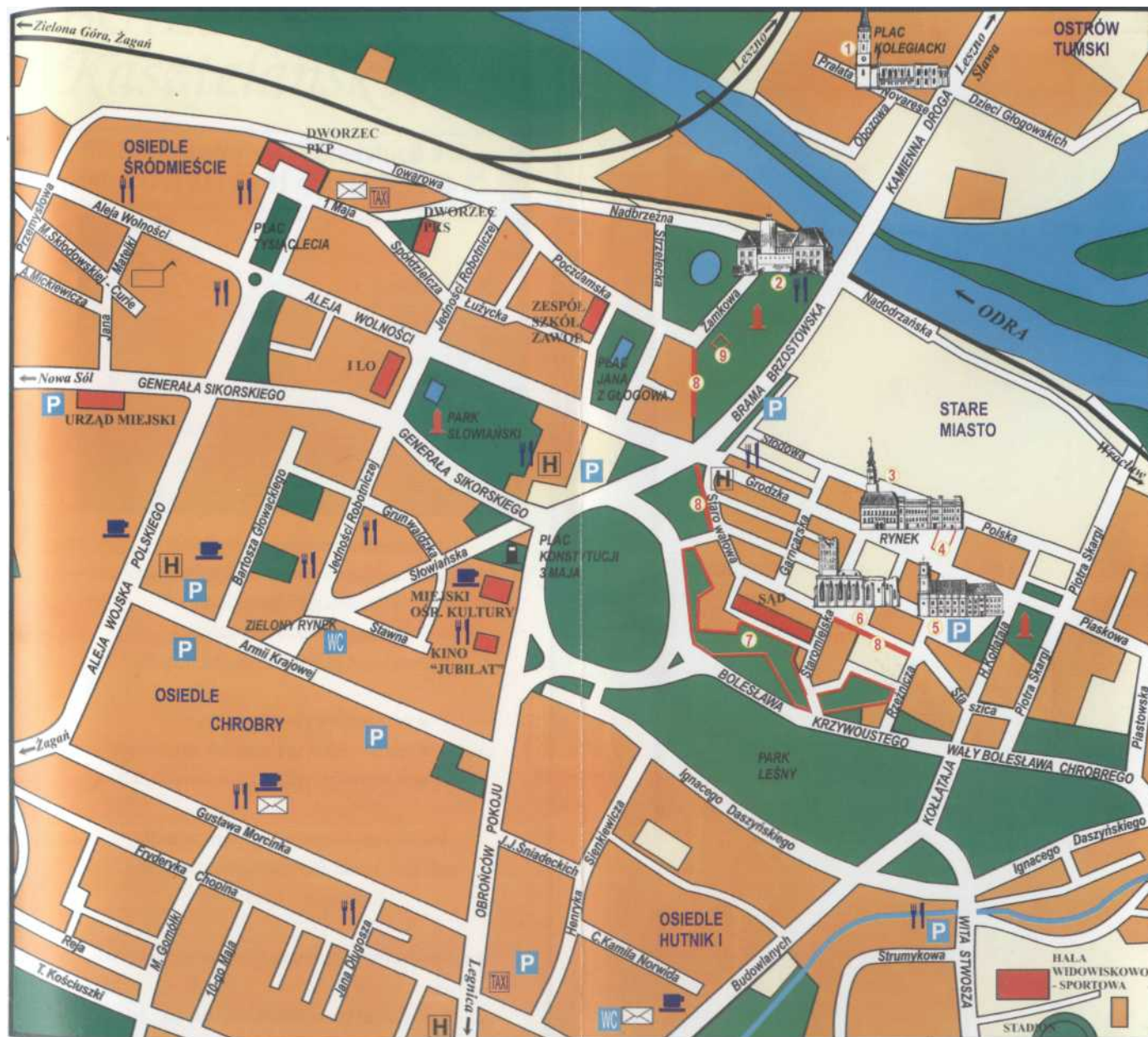
1 cm = 100m

Legenda

- hotele
- schronisko młodzieżowe
- stacja benzynowa
- parkingi
- postoje TAXI
- restauracje i bary
- kawiarnie
- urzędy pocztowe
- pomniki
- WC

Obiekty zabytkowe

- 1 Kolegiata
- 2 Zamek Książąt Piastowskich
- 3 Ratusz
- 4 ruina teatru
- 5 kościół Bożego Ciała
- 6 kościół św. Mikołaja
- 7 fragment twierdzy nowożytnej
- 8 relikty murów obronnych
- 9 relikw kościoła św. Piotra i Pawła

GŁOGÓW

plan części śródmiejskiej

1 cm = 100m

Legenda

- hotele
- schronisko młodzieżowe
- stacja benzynowa
- parkingi
- postoje TAXI
- restauracje i bary
- kawiarnie
- urzędy pocztowe
- pomniki
- WC

Obiekty zabytkowe

- 1 Kolegiata
- 2 Zamek Książąt Piastowskich
- 3 Ratusz
- 4 ruina teatru
- 5 kościół Bożego Ciała
- 6 kościół św. Mikołaja
- 7 fragment twierdzy nowożytniej
- 8 relikty murów obronnych
- 9 relikw kościoła św. Piotra i Pawła

ISBN 83-906921-7-1